

דברי משיח

היתשלייה

התוועדות פורים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

ה' תהא שנת פדה בשלום

שנת הק"כ לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ ויקרא – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתוועדות פורים תשל"ח (בקביעות שנה זו) – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשל"ח". [מסיבות טכניות, לא נכלל כאן חלק ההתוועדות (סוף שיחה ב') בנוגע למצב באה"ק].

בתור הוספה, באו בסוף הקונטרס "פנינים" מר"ד בניחום אבלים, כ"ז שבט תשמ"ח – תדפיס מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ח" כרך ג' שמכינים כעת לדפוס.

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות² – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"–תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנו ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובזה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשל"ח, תשמ"ז–תשמ"ח), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,
ז' אדר"ש ה'תשפ"ב (ה' תהא שנת פדה בשלום),
שנת הק"כ לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

1) בנוגע למעלת לימוד השיחות שנאמרו באותה קביעות, ראה דברי משיח – שיחות תשמ"ז: ש"פ נח סכ"ט; ש"פ וירא סל"ח. ועוד.

2) השיחות נערכו מחדש ע"פ סרט הקלטה (בתוספת פרטים ותיוונים רבים לעומת ההנחה שבשיחות קודש תשל"ח), ונדפסות כאן בפעם הראשונה בתרגום ללה"ק. המאמר נדפס בסה"מ פורים ע' רנט ואילך, ובהוצאה זו נערך מחדש ע"פ סרט הקלטה.

בס"ד. פורים ה'תשל"ח

הנחה בלתי מוגה

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר¹, והפירוש בפשוטו של מקרא הוא, שבאמת זה (ליהודים היתה גוי') התחיל בימי הפורים, שנהיו ימי משתה ושמחה², אבל זה נמשך אח"כ על כל הזמן שלאחרי זה, דמזה מובן ג"כ, שכך גם בכל שנה ושנה [דהימים האלה נזכרים ונעשים³, כדאיתא בכתבי האריז"ל⁴ שכאשר נזכרים כדבעי אז ונעשים, שנעשים כל הענינים כמו שהי' בפעם הראשונה, ועד"ז גם ימי הפורים האלה], מתחיל מימי הפורים דעתה, היתה אורה ושמחה וששון ויקר, ואח"כ זה נמשך בכל השנה שלאחרי זה, עד ימי הפורים הבאים לקראתנו לשלום בשנה הבאה [שאז זה יהי' ביתר שאת וביתר עוז, כמו כל הענינים הקשורים עם תורה וקדושה, שעליהם חל הענין דמעלין⁵ בקודש⁶], שמשנה לשנה מיתוסף בזה, ועאכו"כ בנוגע לימי הפורים, שעליו נאמר שאפילו לעתיד לבוא, שכל הימים טובים בטלים מצד זה שאז יהי' אורם בדוגמת שרגא בטיהרא⁷ מצד האלקות והאור שיאיר אז, משא"כ ימי הפורים לא יתבטלו גם אז⁸, כי זהו אור נעלה יותר אפילו מכמו שיהי' לעתיד לבוא⁹, ומזה מובן גם בנוגע לפעולתו, ובמכל שכן וקל וחומר, דאם הענינים של מועדים לשמחה נמשכים אח"כ מכל מועד על כל הימים שלאחרי זה (כדאיתא בלקו"ת לאדמו"ר הזקן פרשת ברכה¹⁰), עאכו"כ בנוגע לימי הפורים.

וידוע דיוק רבותינו נשיאינו, שמדגיש כאן עוד הפעם שהאורה ושמחה וששון ויקר קשורים עם ליהודים. דנוסף על הדיוק¹¹ שבמגילת אסתר נקראים בני ישראל בשם יהודים, ולא בכל שאר השמות שבהם נקראים בחומש ואח"כ

תתקמד. פדר"א פמ"ט.

(9) ראה תו"א מג"א צ, ד. צד, א"ב. (הוספות) קיט, סע"ב. שערי אורה שער הפורים נו, א"ב. אוה"ת מג"א (קה"ת, תש"נ) ע' קמא. ד"ה זה תרכ"ו (סה"מ תרכ"ו (קה"ת, תשמ"ט) ע' כט). תשי"ב (סה"מ פורים ע' יז ואילך). ד"ה להבין מארז"ל כל המועדים כו' תשט"ז (שם ע' סא ואילך).

(10) ברכה צח, ב.

(11) תו"א שם צט, א. שערי אורה שם צג, א"ב. ועוד.

(1) אסתר ח, טז.

(2) שם ט, יז-יח.

(3) שם, כח.

(4) ראה רמ"ז בספר תיקון שובבים, הובא ונת' בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(5) ראה ברכות כח, א. וש"נ. ובכ"מ – נסמנו בלקו"ש ח"ג ע' 250 הערה ד"ה להעלות בקודש.

(6) ראה אגה"ק סי"ד.

(7) ל' חז"ל – חולין ס, ב.

(8) מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש משלי רמז

בנביאים וכתובים (חוץ ממגילת אסתר), ואח"כ גם בתורה שבע"פ, ואילו במשך כל המגילה כולה נקראים בני ישראל בשם יהודים (בדיוק), הנה כאן מדגיש עוד הפעם, לא שלהם (שאודותם דובר לעיל) היתה אורה ושמחה גו', אלא ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, דמזה מובן שזה שהיתה אורה ושמחה וששון ויקר קשור גם לכך שבני ישראל נקראים בדוקא בשם יהודים. אבל לכאורה צריך ביאור, שהרי מצינו מעמד ומצב שאיש תחת גפנו ותחת תאנתו¹², כמו שהי' כאשר קיימא סיהרא באשלמותא¹³ בימי שלמה, שוישב גו' על כסא הוי"א¹⁴, שמזה מובן ג"כ דמכיון שהי' שלום ושלום, כמ"ש על זה בדברי הימים¹⁵ בנוגע לשלמה שזה יהי' בימיו, בודאי שהי' אז אורה ושמחה וששון ויקר, ואילו כאן נאמר חידוש, שאחרי שהיתה גזירת המן וביטולה, ועד באופן דונהפוך הוא¹⁶, נעשה אורה ושמחה וששון ויקר במיוחד, שמזה מובן שזהו עוד יותר מאורה ושמחה וששון ויקר שהיו אצל בני ישראל אפילו לפני זה, ואפילו בזמן שהם היו בקיימא סיהרא באשלמותא, בזמן שבית המקדש הי' קיים, בית המקדש הראשון, וגם אז הי' זה בתחילתו, שזה הי' מיד אחרי בנין בית המקדש בימי שלמה, ששלום ושלום יהי' בימיו, איש תחת גפנו ותחת תאנתו. והדיוק מתחזק יותר ע"פ ביאור תורה שבע"פ¹⁷ המפרשת שאורה זו תורה שמחה זה יו"ט ששון זו מילה ויקר אלו תפילין, דלכאורה בפשטות זה ישנו מאז מתן תורה עם כל התוקף כמו שזה ניתן, דבכל יום יהיו בעיניך (כחדשים¹⁸, ועוד יותר) חדשים¹⁹ ממש, הן תורה והן יו"ט והן מילה והן תפילין (שהוקשה כל התורה כולה לתפילין²⁰, שזה כולל כל המצוות כולן²¹). גם צריך להבין מהו סדר הענינים כאן, שתחילה אומר אורה (תורה) ואח"כ שמחה (יו"ט) ואח"כ ששון (מילה) ואח"כ יקר (תפילין). דמובן הטעם שמתחיל מתורה, כי לימוד (תורה) מביא לידי מעשה²², שעייז יודעים אודות יו"ט ומילה ותפילין [כדאיתא בפירוש המשניות להרמב"ם²³ שאפילו מילה שאנו מקיימים אינו מפני שנצטוו אברהם אבינו, אלא מפני שבני ישראל קיבלו זאת במתן תורה ע"י התורה, שמשם קיבל תורה מסיני ומסרה²⁴ לכל אחד

או"ח סס"א ס"ב.

19) ראה פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז. ועוד. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 193. וש"נ.

20) קידושין לה, א. וש"נ.

21) ראה לקו"ש ח"ט ע' 79 הערה 3.

22) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

23) חולין ספ"ד.

24) אבות פ"א מ"א.

12) מלכיס"א ה, ה. מיכה ד, ד.

13) ראה זהר ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, רע"א. טרו, א. ח"ג מ, ב. ועוד. וראה שמו"ר פט"ו, כו.

14) דברי הימים"א כט, כג.

15) שם כב, ט.

16) אסתר שם, א.

17) מגילה טז, ב.

18) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו. שו"ע אדה"ז

מישראל, תורה צוה לנו משה²⁵, ועד"ז בנוגע ליו"ט ובנוגע לתפילין]. אבל אח"כ כשאומר את הסדר מתחיל מיו"ט, אע"פ שבפשטות אפשר לתרץ שזהו מפני שימי הפורים היו ימי יו"ט ושמחה ומשתה, אעפ"כ הכוונה כאן היא לכל הימים טובים. ובפרט ע"פ פירוש מפרשי הש"ס²⁶ שהטעם שנפרטו ארבעה ענינים אלה הוא מפני שעליהן היתה גזירת המלכות אז, שלא יניחו לבני ישראל לקיימן, וצריך להבין מהו סדר הענינים כאן, שתחילה אומר יו"ט ורק אח"כ בא מילה ואח"כ בא ענין התפילין. גם ידוע הדיוק²⁷, דמכיון שמפרשים אורה זו תורה, והראי' על זה¹⁷ היא מפני שנר מצוה ותורה אור²⁸, לכאורה גם בפסוק הי' צריך להיות כתוב ליהודים היתה אור.

והביאור יובן בהקדם הטעם שבני ישראל נקראו בשם יהודים, כדאיתא על זה במדרשי רז"ל בכמה מקומות²⁹ שזהו מפני שכופר בעבודה זרה ומודה בכל התורה כולה³⁰. ולכן אע"פ שמרדכי הי' איש ימיני³¹, משבט בנימין³², נאמר עליו שהוא איש יהודי³¹, ועד"ז גם ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר פירושו כל היהודים שבכל מדינות המלך אחשורוש, שבהם היו כהנים ולויים וכל שאר השבטים (נוסף על שבט יהודה), ואעפ"כ נקראים כולם בשם יהודי³³, שזה קשור (כאמור) לענין שמודה בכל התורה כולה. ואע"פ שהתורה היא חכמתכם ובינתכם³⁴, ועד שנאמר שלימוד התורה צריך להיות באופן של הבנה והשגה [ובמיוחד בתורה שבע"פ³⁵], נאמר כאן שזהו ענין הקשור עם הודאה.

והביאור על זה בכללות, דמה שנאמר שצ"ל ברכו בתורה תחילה³⁶, ועד שנאמר שזהו ענין עיקרי (איך שהביאורים בזה הם, האם אסור ללמוד בלי ברכת התורה או שהברכה מוסיפה, אבל בכל אופן לכל הדעות זהו ענין עיקרי בלימוד התורה), ועד שנאמר על מה אבדה הארץ³⁷ על שלא ברכו בתורה תחילה. ואע"פ שמפרש בתלמידי רבינו יונה³⁸ (ובמפרשי הש"ס בכלל) שהי' אז לימוד התורה בריבוי, הרי לא הי' הענין דברכו בתורה תחילה. ואין ענין יוצא מידי

33 ראה תו"א שם צא, ב. צז, א. צט, א. שערי אורה שם צג, ב. אורה"ת שם. ועוד.
34 ואתחנן ד, ו.
35 ראה מג"א ושו"ע אדה"ז או"ח ס"נ ס"ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב הי"ג.
36 ב"מ פה, ריש ע"ב. נדרים פא, א.
37 ירמי' ט, יא.
38 הובא בר"ן לנדרים שם. וראה ב"ח ושו"ע אדה"ז או"ח סמ"ז ס"א.

25 ברכה לג, ד.
26 חדא"ג מהרש"א מגילה שם (ד"ה ליהודים).
27 שערי אורה שם צז, א. אורה"ת שם ע' קמט.
28 משלי ו, כג.
29 מגילה יג, רע"א. יל"ש אסתר רמז תתרנב.
30 קידושין שם, א.
31 אסתר ב, ה.
32 פרש"י עה"פ. וראה גם מגילה שם.

פשוטו, שמברכים נותן התורה, ובוזה ממשיכים (ברכה מלשון הברכה והמשכה³⁹) את נותן התורה בלימוד התורה⁴⁰. שהרי אפשר להיות לימוד התורה מצד חכמתכם ובינתכם, כי זוהי חכמה נעלית ביותר (אף בפשוטם של דברים), אך לא זה הוא ענין התורה (ניט דאָס איז דער ענין פון תורה), כי ענין התורה הוא שנתן לנו את תורתו, שזוהי תורתו של הקב"ה, והוא נתנה באופן של נתינה, דכל הנותן בעין יפה נותן⁴¹, ואח"כ נאמר נותן התורה לשון הוה⁴², שבכל יום יהיו בעיניך (כחדשים, ועד) חדשים ממש, כי כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו⁴³. דזהו⁴⁴ גם הביאור שלימוד התורה בכל עת ובכל זמן צ"ל באימה ובריאה וברתת וביזע, ובאופן דמה להלן⁴⁵, בדיוק כמו שהי' במתן תורה, שאז היתה נתינת התורה בפעם הראשונה, וירד הוי' על הר סיני⁴⁶, ובמילא מובן שהי' באימה ובריאה וברתת וביזע, כן הוא גם עתה כאשר קורא ושונה, שזה צ"ל באימה ובריאה וברתת וביזע, ואת זה אומרת תורת אמת⁴⁷ מפני שזהו אותו מעמד ומצב כמו שהי' אז כאשר לומדים תורה, ולומדים את זה באופן דברכו בתורה תחילה, שממשיכים מנותן התורה בתורה, שנותן את זה עכשיו, קורא ושונה כנגדו מחדש, ולכן גם מובן שזה דורש (מאָנט אַרויס) שיהי' באימה ובריאה וברתת וביזע.

וזהו גם מה שמקשרים את אורה זו תורה דוקא עם הענין דליהודים, שאע"פ שיכול להיות לימוד התורה מפני שזוהי חכמה נעלית ביותר (כאמור), מ"מ לא זהו החידוש (ניט דאָס איז דער אויפטו) דתורה ולא זהו ענין התורה, אלא ענינו הוא שזה קשור עם ליהודים, זה שהוא מודה בכל התורה כולה. ובוזה גם מובן הביאור שנאמר שכל התורה כולה היא באופן דהודאה ומודה, דלכאורה בתורה יש ענינים שע"פ תורה גופא נקראים בשם משפטים, מפני שזה מובן ע"פ שכל⁴⁸, ועד כדאיתא בגמרא⁴⁹ שאלמלא ניתנה תורה (וכפי שנהגו להוסיף הרביים⁵⁰ – ח"ו) היינו למדין כמה ענינים אפילו מבהמות וחיות הארץ, ואעפ"כ

אור"ח ר"ס סא. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 71. וש"נ.

(46) יתרו יט, כ.

(47) ל' הכתוב – מלאכי ב, ו.

(48) ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. סה"מ היש"ת ע'

51 ואילך. לקו"ש ח"ג ע' 896. סה"מ י"ב-י"ג

תמוז ס"ע מא. וש"נ.

(49) עירובין ק, סע"ב. וראה גם דברי משיח –

שיחת כ"ד טבת שנה זו ס"כ ואילך.

(50) ראה לקו"ש ח"ג ע' 890 הערה 12. ח"מ

כרך א' ע' 16 בשוה"ג הב'. ובכ"מ.

(39) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

(40) לקו"ת פ' ראה כט, א.

(41) ראה ב"ב נג, א. סה, א. עא, סע"א. רמב"ם הל' מכירה פכ"ה ה"ד. הל' זכי' ומתנה פי"א הכ"ב.

(42) ראה לקו"ת תזריע כג, א. נצבים מו, ב.

סוכות פא, ג. ועוד.

(43) ראה תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז

תתרלד.

(44) ראה תו"א יתרו סז, ב. ובכ"מ.

(45) ברכות כב, א. מו"ק טו, א. שו"ע אדה"ז

נאמר שבדיוק כמו שלא שייך ענין אחר מאשר הודאה בנוגע לחוקי התורה, שהרי זהו חוקה חקקתי גזירה גזרת⁵¹, עד"ז גם בכל התורה מוסיפים ומדגישים עוד הפעם כולה, כידוע הפירוש והדיוק⁵² שזה מדגיש שהכוונה היא לא לרובו ככולו אלא כולו ממש, שהכל הוא באופן דמודה והודאה בשוה, שכמו שיש לו את ההודאה בנוגע לחוקי התורה, כך יש לו את ההודאה בנוגע למשפטי התורה⁵³.

ועד"ז הוא גם בנוגע ליו"ט, שהרי הימים טובים הם זכר ליציאת מצרים, לא רק פסח אלא אפילו שבועות ועד"ז גם סוכות. דשבועות קשור עם בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה⁵⁴, שזהו הענין דמתן תורה⁵⁵, וגם בפשטות לשבועות אין קביעות זמן בפני עצמו, וזה קשור⁵⁶ עם הספירה ממחרת השבת⁵⁷ (שזה קאי על פסח⁵⁸). ועד"ז גם בנוגע לסוכות, דענינו הוא כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים⁵⁹. דלכאורה מובן בפשטות מדוע צריכים להיות ימי משתה ושמחה, ענין של יו"ט. ובפרט ע"פ מש"נ⁶⁰ שאילו לא גאל הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו, ועד שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא ממצרים⁶¹ בכל יום⁶². ואעפ"כ נאמר, שכאן נפעל הענין דנס מרדכי ואסתר, ושבני ישראל עמדו במעמד ומצב דליהודים, שנוסף על הענין השכלי שביו"ט, ועד שנאמר בפשטות שיצאו מאבל לשמחה ומאפילה לאור גדול⁶³, ולכן צריכה להיות שמחה גדולה ביותר, הם ראו שניתוסף אז אופן נעלה יותר ביו"ט, ועד שזה נמשך ממקום ששם שייכת הודאה בלבד.

ועד"ז גם בששון זו מילה, דלכאורה זהו בריתי בבשרכם לברית עולם⁶⁴, ואין ענין יוצא מידי פשוטו, שזהו הברית בין הקב"ה לישראל [וגם בנוגע לנשים הרי אשה כמאן דמהילא דמיא⁶⁵, שגם אצלן ישנו ענין זה], ולכאורה אין הכרח גדול יותר וענין גדול יותר להדר ולהיות במצב דשש אנכי על אמרתך⁶⁶

58 ראה מנחות סה, ב. פרש"י עה"פ.

59 אמור שם, כג.

60 הגש"פ פייסקא „עבדים היינו“.

61 פסחים קטז, ב (במשנה).

62 ביאור (הוספות) אדה"ז בתניא רפמ"ז.

63 ע"פ הגש"פ פייסקא „לפיכך“.

64 לך לך יז, יד.

65 ע"ז כז, א.

66 תהלים קיט, קסב.

51 מדרש תהלים (באבער) ט, ב. וראה תנחומא חוקת ג. שם, ח. במדב"ר פיי"ט, א. שם, ח. יל"ש חוקת שם (רמז תשנט).

52 ראה ט"ז אר"ח סתקפ"ב סק"ג.

53 ראה סה"מ ה'ש"ת ס"ע 70.

54 שמות ג, ב.

55 ראה פרש"י עה"פ.

56 ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתצ"ד ס"א.

57 אמור כג, טו.

(דקאי על מילה, ומטעם זה ג"כ נקרא בשם ששון¹⁷), כי הקב"ה עושה ברית עולם. דנוסף על הענין השכלי וההסברה שיש בזה, הענין שהי' ונהפוך הוא מאפילה לאור ברוחניות, שלכן זה הביא גם את הענין בגשמיות, ועד בגשמיות כפשוטו, הם המשיכו גם את ענין המילה כמו שהוא נעלה יותר מהביאור בזה בשכל (שבמילא קשור עם מדידה והגבלה, עכ"פ מדידה והגבלה דשכל דקדושה), משרשו ומקורו, ששם שייכת הודאה בלבד.

ועד"ז גם בנוגע לתפילין, שבהם נאמר שמע והי' אם שמוע ואח"כ קדש והי' כי יביאך, ד' הפרשיות דתפילין, שזה קשור גם עם ענינים שכליים והבנה והשגה בפשוטם של כתובים אלה, ועאכו"כ כמו שהענינים מבוארים במדרשי רז"ל, עד בפנימיות התורה, בקבלה ובחסידות. וע"י המעמד ומצב במשך כל השנה כולה, עם כל שינויי העתים שהיו במשך הזמן שאודותיו מסופר במגילת אסתר, שבני ישראל עמדו במעמד ומצב דהודאה, המשיכו גם את ענין התפילין באופן שלמעלה ממדידה והגבלה (אפילו דשכל דקדושה, דנפש האלקית), ששם שייכת הודאה בלבד.

וזהו גם מה שנאמר שביהודי יש את האותיות דשם הוי', ובני ישראל נקראים על שמו של הקב"ה⁶⁷ [בדוגמת הנאמר על לעתיד לבוא עתידין צדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה⁶⁸, דועמך כולם צדיקים⁶⁹]. ועד"ז גם עמדו אז במסירת נפש במשך כל השנה (כלשון אדמו"ר הזקן⁷⁰), שבמשך כל השנה יש את כל השינויים האפשריים⁷¹ (שלכן זה נקרא בשם שנה, מלשון שינוי⁷²), וזה פעל שאורה ושמתה וששון ויקר היו באופן נעלה, עד אפילו למעלה יותר מכמו שהי' בזמן דקיימא סיהרא באשלמותא, בזמן שלמה.

וזהו גם מה שנקרא בשם אורה (כמבואר במאמרים), שבאורה יש שני ביאורים⁷³, ביאור אחד⁷⁴ שאורה מקבלת מאור, בדוגמת לשון נקבה המקבלת מלשון זכר (אור), והפירוש השני בזה⁷⁵ הוא שאורה הוא מלשון מאיר

וראה ראב"ע בא יב, ב. ס' השרשים לר' יונה בן גנאח ולהרד"ק ע' שנה. אוה"ת מקץ שלה, סע"ב. (כרך ו) תתקעו, א.

(73) ראה ספר הערכים – חב"ד ערך אורה ביחס ל"אור" ס"א (כרך ד בתחלתו). וש"נ.

(74) אוה"ת שם ע' קמט. אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' שצו.

(75) מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' סב. שערי אורה שער הפורים צו, סע"א.

(67) ראה חדא"ג מהרש"א למגילה שם ד"ה כל הכופר בע"ז (הובא באוה"ת מג"א שם ע' י).

(68) ב"ב עה, ב.

(69) ישע"י ס, כא.

(70) תו"א מג"א צו, א. וראה שם (הוספות) קכ, א.

(71) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1323. ד"ה וקבל היהודים שנה זו (נדפס לעיל).

(72) עבודת הקודש חלק (ד) סתרי התורה פי"ט.

ומפעיל, כדאיתא בשערי אורה לאדמו"ר האמצעי⁷⁶ שזהו המקור דתורה אור. וזה בא גם בהמשך למש"נ⁷⁷ וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות, שאז קיבלו את מה שהחלו כבר⁷⁸, שזה הי' בשעת מתן תורה, דאע"פ שבמתן תורה הי' וירד הוי' על הר סיני, הי' אז מכאן מודעא רבה לאורייתא⁷⁸, שהענין הי' מלמעלה למטה, משא"כ בזמן הפורים בני ישראל עמדו (ועומדים) במעמד של הודאה מצד המטה, וזה פועל בתורה שיהי' הקיימו מה שקיבלו כבר, שהענין דקיימו הוא שזה מוסיף קיום. וידוע הדיוק בזה⁷⁹, שדבר אלקינו יקום לעד⁸⁰, היינו שעשרת הדברות האלו הו"ע שיקום לעד, ולמה צריכים בזה את הקיימו דבני ישראל, אלא דזהו ע"ד המבואר לעיל שברכו בתורה תחילה, שממשיכים מנותן התורה בתורה. ועד"ז ניתוסף בימי הפורים, שלפני זה היתה יכולה להיות ההמשכה רק מצד אתערותא דלעילא כמו שהי' בשעת מתן תורה, ובלשון המדרש⁸¹ אני המתחיל, וירד הוי' על הר סיני, משא"כ בימי הפורים זה הי' מצד אתערותא דלתתא, מצד עבודת בני ישראל, שמבלי הבט על חושך הגלות, ומבלי הבט על כך שאכתי עבדי אחשוורוש אנן⁸² (אפילו לאחר הנס), משם הי' ונהפוך הוא, שהפכו את זה, עד שהי' הקיום באופן נעלה יותר, גם בענין התורה, שברכו בתורה תחילה, שהרי שייך להמשיך מכמה דרגות, דתורה מחכמה נפקת⁸³, נפקת בלבד, כי שרשה נעלה יותר⁸⁴, ובזה יש דרגות נעלות יותר ויותר, עד שממשיכים את זה מעצמות ומהות, שזה הי' בימי הפורים עוד יותר מכמו שהי' במעמד הר סיני⁸⁵, דמכיון שזה הי' מצד עבודת התחתון, התחתון נעשה כלי לקבל את זה. וזהו גם ביאור הלשון שנאמר וקיבל היהודים, דלכאורה הי' צריך להיות כתוב ועשה או החליטו וכיו"ב, אבל הדיוק בזה הוא וקיבל, כמפורש בחסידות⁸⁶ שזהו מלשון קבלה, שהם נעשו אז כלי המקבל בשלימות ובאמיתיות, ועד באופן נצחי, שלכן נאמר שימי הפורים האלה לא יעברו, מפני שזה נעשה באופן נצחי, דאפילו לאחר מתן תורה עדיין היו הענינים הבלתי רצויים, משא"כ ימי הפורים מכניסים בכל אחד מישראל תוקף שיתוסף בו ענין של נצחיות, לא להתפעל ולנצח את כל הענינים המעלימים ומסתירים, מכיון שנקודת נפשו

(82) מגילה יד, א.

(83) זח"ב סב, א. א. פה, א. א. קכא, א. ועוד.

(84) ראה אגה"ק ס"א (קב, ב). לקו"ת במדבר

ז, א.

(85) שערי אורה שם צז, א. וראה תו"א שם צט,

ג.

(86) אוה"ת שם ס"ע קסב-ג.

(76) שם. וראה גם שם צט, א.

(77) אסתר ט, כג.

(78) שבת פח, א.

(79) שערי אורה שם צד, א ואילך.

(80) ע"פ ישעי' מ, ח. וראה לקו"ש ח"ה ע' 240

ובהערה 10 שם.

(81) נתחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג.

עמדה אז בגלוי, שמסרו נפשם, והגילוי פועל (ע"ד המבואר בקונטרס העבודה⁸⁷) עד במחשבה דיבור ומעשה, ששם היא הפעולה והעבודה מצד מקיפים, מצד חי' ויחידה, שנעשה יהודי אחר, נברא אחר (אן אנדער איד, אן אנדער נברא), וזה פועל גם בנוגע ללימוד התורה, שממשיך את זה מעצמות ומהות, שזוהי הדרגא הכי נעלית שישנה בברכו בתורה תחילה.

ולכן נאמר כאן גם הלשון אורה, שזהו למעלה יותר מכמו שהתורה נקראת אור, שזה מפעיל את האור וממשיך את האור, ברכו בתורה תחילה, עד בדרגא הכי נעלית, ומכיון שזה נמשך מגבוה גבוה ביותר, לכן זה גם נמשך במטה מטה ביותר⁸⁸, שזהו הפירוש השני באורה, באותה תיבה, שזה מקבל מאור, כמו שזה נמשך במעשה ובחושך הגלות.

ועד"ז גם בנוגע ליו"ט (כמדובר לעיל), דאע"פ ששמחת יו"ט צריכה להיות באופן מדוד ומוגבל, כמבואר בשולחן ערוך⁸⁹ שמפני זה היו בית דין שולחים שלוחים, דאע"פ שזוהי מצות עשה מן התורה⁹⁰, ושמחת בחגך⁹¹, בזה גופא זה יכול להיות מיוסד וחדור (און דורכגענומען) בנקודה שלמעלה ממדידה והגבלה כפי שזה מתבטא (ווי דאָס דריקט זיך אויס) במדידה והגבלה בכמות. ועד"ז גם בנוגע לשמחת יו"ט, שאע"פ ששמחת יו"ט היא במדידה והגבלה, דלא כשמחת פורים⁹² שהיא עד דלא ידע⁹³, הנה את שמחת פורים שחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע⁹³ ממשיך אח"כ בשמחת הימים טובים, שגם בהם יהי' ניכר הרושם והפעולה דלמעלה ממדידה והגבלה של פורים, אע"פ שבגלוי ישנה המדידה והגבלה כמו שצריך להיות בשמחת ימים טובים.

ועד"ז גם בנוגע לששון (ויקר), ובפרט ע"פ המבואר בשערי אורה⁹⁴ שהחילוק בין שמחה לששון הוא, ששמחה היא שמחה שבגלוי, משא"כ ששון הוא שמחה שבהעלם הלב, דלכאורה עפ"ז אינו מובן, דמכיון שהשמחה היתה בגלוי, מה מוסיפים אח"כ שיש גם ששון, שהיא שמחה שבהעלם הלב. ואחד מהביאורים בזה הוא, ששמחה קשורה עם דבר המשמח, וכאשר הדבר המשמח הוא ענין שבגלוי, ענין שהנברא יכול להקיפו, ועד שיכול לתפסו, ועד שיכול להשיגו, אז

87 פ"ה (ע' 32 ואילך).

88 ראה הנסמן בס' המפתחות לספרי אדה"ז ערך כל הגבוה כו'. שערי אורה שער הפורים נח, א ואילך. סה, א ואילך. ועוד.

89 אר"ח סתקכ"ט ס"ד. שו"ע אדה"ז שם סי"ג.

90 רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ז. שו"ע אדה"ז

שם ס"ו.

91 פ' ראה טז, יד.

92 ראה תו"א מג"א צח, א. שערי אורה שם צט, סע"א ואילך. ועוד.

93 מגילה ז, ב. שו"ע או"ח סתרצ"ה ס"ב.

94 שם צט, א.

אע"פ שזהו דבר נעלה ביותר, הנה מצד זה שהנברא הוא ג"כ במצב נעלה ביותר, זה נמצא אצלו באופן של שמחה. בדוגמת הנאמר על לעתיד לבוא⁹⁵, שאע"פ שמה שעכשיו הוא באופן דסובב כל עלמין יומשך אז בפנימיות ויהי' בהבנה והשגה, ואח"כ יהי' סובב כל עלמין ענין האמונה בענין נעלה יותר, עד"ז מובן ג"כ, שבמה שיומשך בפנימיות תהי' אז גם השמחה באופן גלוי, וענינים אלה שגם לעתיד לבוא יהיו באופן דאמונה יהיו אז באופן דששון, שהוא בלב בלבד. ואע"פ שזהו בלב האדם, ושם זה פועל אצלו ששון, שלכן זה מביא גם לכמה פעולות, דאינו בדומה הנהגת האדם ופעולותיו כמו שהוא במצב של שמחה בלב לכמו שהוא כשח"ו אין לו שמחה בלב, הרי אין זה מגיע לכמו שיהי' לעתיד לבוא, שאז תהי' השמחה שבלב מדרגא של גילויים נעלים יותר, בזה גופא זה יהי' גם באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, כי זה קשור עם ליהודים.

ועד"ז גם ויקר, שיקר הוא כמו שהענין הוא כפשוטו, שזהו ענין יקר ביותר, וחשוב ביותר (שלכן הוא גם יקר ביותר)⁹⁶, ולכן זה קשור גם עם תפילין, שהוקשה כל התורה כולה לתפילין, ולכן נקראים בשם יקר, ומתפילין זה נמשך בכל המצוות כולן. ובזה גופא הנה כמבואר בחסידות⁹⁷ בארוכה שיקר בגימטריא ש"י, אותיות יש ושי, שזהו מחצית ספירת הכתר, שבה יש תר"כ אורות⁹⁸ (שלכן כתר הוא תר"כ), וזהו המחצית שלו. וביקר שייך היקר דמחצית התחתון, שזה קשור עם התלבשות בכלים, שזהו הענין דאריך, הנקרא אריך באמיתיות, אך אעפ"כ נאמר מיד שזהו אריך אנפין, שקשור עם ציור של אנפין, משא"כ היקר דמחצה העליון שנקרא בשם עתיק, על שם שהוא נעתק⁹⁹ ומועתק לגמרי אפילו מאריך אנפין. ומה שנפעל ע"י יקר הוא מחצית העליון, וזה ממשיך אח"כ בתפילין בכל השנה כולה, ומתפילין זה ממשיך בכל המצוות כולן, וזה קשור עם עבודת התחתון, שבני ישראל היו אז במעמד ומצב של ליהודים.

וּמַצֵּד זה, זהו גם בדוגמת כמו שצ"ל ונהפוך הוא. דבדיוק כמו שהגזירה היתה בשוה על אנשים ונשים וטף, מנער ועד זקן¹⁰⁰, ומכל השבטים בשוה, הנה מה שהי' יכול לבטל את זה הוא שכל בני ישראל עמדו בענין ואופן ומצב ומעמד

העולה להרמ"א ח"ג פל"ח. של"ה פ' יתרו שטז, סע"א. אגה"ק סכ"ט (קמט, סע"ב ואילך). לקו"ת שם. סה"מ תרח"ץ ע' יח. תש"ח ע' 165 בהערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.
99 ראה תו"א שם צח, רע"ג. לקו"ת ר"ה סא, ג. ובכ"מ.
100 אסתר ג, יג.

95 לקו"ת ואתחנן ז, ב.
96 ראה שערי אורה שם, סע"ב ואילך.
97 שערי אורה שם ק, ב. וראה גם לקו"ת נשא כג, ג. סה"מ פורים ע' נט, ובהנסמך שם הערה 17.
98 ראה פרדס שער (ח) מהות והנהגה פ"ג.
ספר כתר תורה (להר"ד ויטאל) – הובא בתורת

שבו השתוו כולם, מנער ועד זקן טף ונשים¹⁰⁰, כל השבטים כולם, כולל כהנים לויים וישראלים, וכל ישראל עד הגר אשר בקרבך¹⁰¹, מצד הענין דמסירת נפש. וזהו¹⁰² גם בדוגמת כמו שהי' במתן תורה בפעם הראשונה, אשר החלו לעשות, שג"כ הי' קשור עם ויחן שם ישראל נגד ההר¹⁰³, ויחן לשון יחיד, כדאיתא במדרש¹⁰⁴ שכאשר הקב"ה ראה שבני ישראל עומדים בלב אחד¹⁰⁵ (ועד שתורת אמת אומרת עליהם ויחן לשון יחיד), אז אמר שעכשיו יתן להם את תורתו. אבל אז הי' זה באופן שאח"כ היו יכולים להיות שינויים, משא"כ כשהי' וקיבל היהודים, שעשו את זה באופן שהי' כלי לקבלה אמיתית, זה פעל שהי' וקיבל לשון יחיד, מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, דכמו שהגזירה היתה באחד, עד"ז גם בני ישראל פעלו בזה ונהפוך הוא ע"י עבודתם במעמד ומצב שכל בני ישראל עומדים בהשוואה באופן דאחד.

ולכן גם מהמצוות בפורים הן משלוח מתנות ומתנות לאביונים, שבזה ישנו גם הדיוק¹⁰⁶, שכאשר נותנים לאביון את מה שנותנים לו, אין זה ענין שנותנים לו באופן דנתינת צדקה של כל השנה כולה, אלא באופן של מתנה, ועד שזה חשוב יותר ממשלוח מתנות איש לרעהו¹⁰⁷, שזה מראה ג"כ (כמ"ש מפרשי המגילה¹⁰⁸) שזהו ענין המאחד את כל בני ישראל, שלמרות היותם מפוזר ומפורד בין העמים זהו עם אחד¹⁰⁹, אבל אין לך שמחה גדולה יותר מהענין דמתנות לאביונים (כמ"ש ברמב"ם¹¹⁰). ובזה נאמר גם שהחידוש בפורים הוא שכל הפושט יד נותנים לו¹¹¹, בלי כל חילוק לגמרי, כי זהו הענין דפורים, שבני ישראל עומדים בתנועה של הודאה, ובמילא משתווים מנער ועד זקן טף ונשים.

וזהו גם מה שלוקחים מימי הפורים, שזהו אחת בשנה¹¹², יום אחד, בדוגמת יום הכיפורים¹¹³ שהוא ג"כ אחת בשנה, לא כשאר הימים טובים. ואפילו שבועות שהוא יום אחד, כמבואר בהוספות לתו"א¹¹⁴ שזהו מצד שקשור עם מתן

101) ל' הכתוב – תבוא כו, יא.
 102) ראה תו"א שם צז, סע"ב ואילך. (הוספות)
 קכא, ד ואילך. שערי אורה שם צג, א. ועוד.
 103) יתרו יט, ב.
 104) ראה מכילתא עה"פ. דא"ז פ' השלום.
 פדר"א פמ"א. ויק"ר פ"ט, ט. יל"ש יתרו רמז רעג.
 ועוד.
 105) פרש"י עה"פ.
 106) ראה לקו"ש ח"א ע' 323.
 107) אסתר ט, כב.
 108) מנות הלוי על מג"א למהר"ש אלקבץ.
 109) אסתר ג, ח.
 110) הל' מגילה פ"ב הי"ז.
 111) ירושלמי מגילה פ"א ה"ד בתחלתה.
 רמב"ם שם הט"ז. טושו"ע או"ח סתרצ"ד ס"ג.
 112) ל' הכתוב – ס"פ תצוה (ל, ט). אחרי טז, לד.
 113) ראה תקו"ז תכ"א (נו, ב).
 114) יתרו קט, א.

תורה, הרי לאיך גיסא זהו יום החמישים מפסח, ועד כדאיתא במדרש¹¹⁵ שזהו בדוגמת שמיני עצרת בימי הסוכות, משא"כ פורים הוא באופן דאחת בשנה, כי זה נמשך מאחת שבנפש, שזהו ענין היחידה (כפירוש התוספות¹¹⁶), ואח"כ ממשיך את זה בכל השנה כולה.

וזהו גם הענין כפשוטו, שאע"פ שבימי הפורים האלה ישנה ההנהגה דעד דלא ידע, שזה שייך רק בתור יוצא מן הכלל, אחת בשנה, דוקא בימי הפורים, ועד שנאמר שאפילו בימי שמחה, ימים טובים, ג"כ צריכה להיות השמחה באופן דמדידה והגבלה, הרי יש כח שימי הפורים האלה לא יעברו גו' וזכרם לא יסוף מזרעם³ (דאין הפשט שזהו במשך כל הדורות רק בהגיע הימים בחודש אדר, אלא גם כפירוש הפנימי בזה), שלא יעברו במשך כל השנה כולה, שרישומו ניכר, ועד במחשבה דיבור ומעשה, והמעשה הוא העיקר¹¹⁷, שאפילו בעניני המצוות שענינן הוא במדידה והגבלה¹¹⁸, ועד שנאמר שבתפילין צ"ל דוקא ד' פרשיות, לא ה' וגם לא ג', הנה רישומו ניכר, וממשיכים מהלא יעברו מימי הפורים, כי זה נמשך ומיוסד על נקודת היחידה שבנפש, שזהו לא ידע [שאיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי¹¹⁹ מצד הענין דפנימיות הנשמה¹²⁰], וזה נותן כח ונמשך בפועל, שנקודה זו נמשכת במחשבה דיבור ומעשה של כל השנה כולה, שבמדידה והגבלה שצ"ל במצוות, שם גופא ניכר שאותן מקיים יהודי שענינו הוא מסירת נפש להקב"ה (אָ איד וואָס ענינו איז מס"נ צו דעם אויבערשטן), שנותן להקב"ה (ער גיט דעם אויבערשטן איבער) את הרצון שלו¹²¹, והכחות הפנימיים שלו והמחשבה דיבור ומעשה שלו, ועד שכאשר הקב"ה מצוה עליו לעשות במדידה והגבלה הוא עושה במדידה והגבלה, דאע"פ שלכאורה קשה להתאפק, שהרי הוא עומד בתנועה של מסירת נפש (כאָטש דאָס איז לכאורה שווער זיך אַיינהאַלטן, ער שטייט דאָך אין אַ תנועה פון מס"נ), הנה גם בזה גופא ישנה המסירת נפש.

וזה נעשה הכנה קרובה למיסמך גאולה לגאולה¹²² [שבשנת העיבור לומדים מזה שפורים הוא באדר שני הסמוך לניסן], שבניסן נגאלו ובניסן עתידין

תרפ"ח ע' קיג ואילך). תרצ"ו (סה"מ תרצ"ו ע' 50 ואילך). ד"ה אך בגורל תשל"ב (סה"מ במדבר ח"ב ס"ע רצ"צא). וש"נ.

121) ראה לקו"ש ח"ב ע' 456 ובהערה *9. וש"נ.

122) מגילה ו, סע"ב. וראה דברי משיח – שיחת מוצאי ש"פ צו שנה זו ס"ג.

115) שהש"ר פ"ז, ב. (ב). תנחומא פינחס טו.

116) ד"ה עד אחת – מנחות יח, א.

117) אבות פ"א מי"ד.

118) ראה אגה"ק ס"י (קטו, א).

119) ברכות כח, ב.

120) ראה לקו"ת ויקרא (הוספות) נ, סע"ד.

או"ת פינחס ע' א"א. ד"ה אשרנו תרפ"ח (סה"מ

להיגאל¹²³, שאז יהי' יעלה הפורץ לפנינו¹²⁴, הפורץ כל מדידה והגבלה, וזה נמשך עד למטה מטה, לתקן עולם¹²⁵, ועד שמלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים¹²⁶, שלוקחים על זה את הסמיכות והקשר והנתינת כח מגאולת פורים במעמד ומצב דאכתי עבדי אחשורוש אנן, וזה סומך וממהר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו. ובלשון הרמב"ם¹²⁷ ישראל עושין תשובה [שזה הי' הענין דימי הפורים] ומיד הן נגאלין, ובדרך ממילא יהי' כל חודש ניסן באופן של גאולה. וכן תהי' לנו אורה ושמחה וששון ויקר כפשוטו בכל הפירושים, ועד בימים שעד הגאולה, ועאכו"כ לאחרי זה, שיבנה בית המקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל¹²⁸, והיתה להוי' המלוכה¹²⁹, במהרה בימינו ממש.

(123) שמו"ר פט"ו, יא. וראה אוה"ת בא ע' רנט. סה"מ ה'שי"ת ע' 19.
 (124) ע"פ מיכה ב, יג. וראה אגדת בראשית ספס"ג. ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י שם.
 (125) נוטה תפלת „עלינו“.
 (126) ישעי' יא, ט.
 (127) הלי' תשובה פ"ז ה"ה.
 (128) רמב"ם הלי' מלכים פי"א ה"ד.
 (129) עובדי' א, כא.

בס"ד. התועדות פורים ה'תשל"ח*

הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

א. ציוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ליהודים היתה אורה (נדפס לעיל).

[אחרי המאמר ניגנו את הניגון ד"ויהי בימי אחשורוש].

ב. הנקודה האמורה שאודותה דובר במאמר [שנלקח ממאמרי רבותינו נשיאינו, החל מדרושי פורים בתו"א לאדמו"ר הזקן, ואח"כ דרושי אדמו"ר האמצעי הנדפסים בשערי אורה, ואח"כ דרושי הצ"צ באוה"ת ועד"ז הנשיאים ממלאי מקומם, עד נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר], היא –

שהחידוש של פורים – שהי' חידוש מופלא (א" געוואַלדיקער), ועד שנאמר שזוהו נעלה וגדול יותר אף מהחידוש דמתן תורה, שאז העולם נעשה מציאות חדשה – שקיימו מה שקיבלו כבר¹, שבמתן תורה זה נקרא "החלו לעשות"², ההתחלה, משא"כ בפורים נעשה קיום נצחי ש"ימי הפורים האלה לא יעברו"³ עם כל ההמשך, כפי שמבאר בפסוק ובמדרשי רז"ל על פסוק זה⁴,

ועד כפי שמובא בתור פסק דין ברמב"ם⁵, שימי הפורים האלה לא יבטלו, כפי שמביא ב"יד החזקה" שלו.

ג. והטעם על זה הוא – כנקודת המאמר – מכיון שאז הי' אצל בני ישראל הענין ד"ונהפוך הוא"⁶, שאע"פ שזה הי' בקושי הגלות, שהתחילו לבנות את בית המקדש והפסיקוהו⁷, שאז הצער אף גדול יותר מלפני שהתחילו לבנות, ועד שהיתה גזירה איומה על "נער" ו"זקן" ו"טף ונשים ביום אחד"⁸,

שלאורה הי' מקום לשאלה למה עשה הוי' כזאת, ושאלה בשכל דקדושה, דמכיון שהתחילו כבר לבנות את בית המקדש, ועם היות שהשטנה באה מאלה שלא היו יכולים לסבול את זה, הרי זה פעל שעייכבו את הבנין למטה, ובמילא מובן שאם בכל דבר הכי

4) מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש משלי רמז תקמד. פדר"א פמ"ט. וראה תו"א מג"א צ, ד ואילך. (הוספות) קטז, א ואילך. ועוד.

5) סוף הל' מגילה (פ"ב הי"ח).

6) אסתר שם, א.

7) ראה עזרא ד, ו ובפרש"י. מגילה יא, א ובפרש"י

ד"ה שטנה. אסתר פ"א, א.

8) אסתר ג, יג.

(* תוכן מס"ה-יא הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (בשילוב שיחת ש"פ שמיני תשמ"א), ונדפס בלקו"ש ח"י"ז ע' 514 ואילך. תוכן מסי"ד-כ הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (בשילוב שיחת מוצאי ש"פ צו שנה זו), ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 623 ואילך.

1) שבת פח, א.

2) אסתר ט, כג.

3) שם, כח.

קל "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה" אלא אם כן זה בא מלמעלה⁹, עאכו"כ בנוגע לבנין בית המקדש – הנה אחרי שכבר החלו לבנות, הי' צריך להיות "שטורעם" מכך שכמה בלבד זאת – היתכן, כיצד יתכן שזה יעכב את בנין בית המקדש?!

ואעפ"כ, זה עורר אצל בני ישראל את התנועה ההפכית, דמכיון שהחושך הוא כפול ומכופל – לכן נעשית אצלם עבודת ה' למעלה ממדידה והגבלה לגמרי, כמובן גם מהתוצאה בזה, ששמחת פורים צריכה להיות "עד דלא ידע"¹⁰, למעלה ממדידה והגבלה, – שמדידה והגבלה אצל שכלי בכלל היא ע"פ השכל, ואצל יהודי זהו ע"פ השכל דנפש האלקית [שזהו שעושים "נפשם עיקר וגופם טפל", שזה ("גופם") כולל גם את הנפש הבהמית, כמובן מהביאור בתניא פרק לב],

ואעפ"כ, דוקא זה שהי' "ונהפוך הוא" בכיוון בלתי רצוי במעמד ומצב שלהם, ובפרט שהם ראו ש"אחות יש לנו בבית המלך"¹¹, ומבלי הבט על כל הענינים, יוצאת גזירה כזו – קודם עיכוב בנין בית המקדש, ואח"כ גם על הגופות, שזהו כבר ענין שאין למטה מזה לגמרי.

[וכדאייתא במדרש¹² שכל זמן שיהודי קיים, יש קיום לענין התורה ומצוותי', וכאשר חסר רח"ל יהודי אחד, אע"פ ששישים ריבוא חסר אחד נשארים בשלימות, זה מעכב את כל מתן תורה עבור כל שאר בני ישראל.

ולכן נאמר שכנתינתה כך גם בנטילתה¹³ – ממעמד ומצב בלתי רצוי, מפני שזהו ענין הנוגע לנתינת כל התורה כולה על כל הדורות כולם].

ד. וכאן נאמר, שמבלי הבט על מעמד ומצב זה, זה פעל אצל בני ישראל תנועה הפכית מן הקצה אל הקצה, שלא זו בלבד שלא היתה ח"ו חלישות בקיום מצוות ה', אלא יתירה מזה – זה פעל אז את קיום מצוות ה' במשך כל השנה כולה בתנועה של מסירת נפש¹⁴, מצד יחידה שבנפש, כפי שזה נמשך בגלוי במעשה בפועל, ולא רק אצל יחיד סגולה, אלא "מנער ועד זקן טף ונשים".

ובפרט ע"פ המבואר בחסידות¹⁵ על מ"ש אח"כ "ביום אחד", שאז האיר אצלם ("ויקרא אלקים לאור יום"¹⁶) ה"אחד", "יחידו של עולם"¹⁷.

ולכן זה גם פעל שאח"כ נעשתה שמחה למעלה ממדידה והגבלה.

(14) תו"א מג"א צז, א. וראה שם (הוספות) קכ, א.

(15) סה"מ תש"ח ע' 118.

(16) בראשית א, ה.

(17) ל' חז"ל – ב"ר פכ"א, ה. ובכ"מ. וראה תניא ספ"ל"ג. סה"מ צ' להצ"צ מצות לדון במקח וממכר (לז, א).

(9) חולין ז, ב.

(10) מגילה ז, ב. שו"ע או"ח סתרצ"ה ס"ב.

(11) מגילה טו, ב.

(12) מכילתא יתרו יט, א. יל"ש יתרו רמז רפ.

(13) כתובות יז, סע"ב.

ה. בכלל, ענינים בלתי רצויים, ענינים מעלימים ומסתירים, ועד בחושך, וחושך כפול ומכופל דגלות – קשורים עם "צפון".

ולכן אומרת הגמרא (בבבא בתרא¹⁸), שהעולם נברא באופן ש"רוח צפונית אינה מסובבת", ששם הוא הענין ש"מצפון תפתח" הענין דהיפך הטוב¹⁹.

ולכן גם "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין"²⁰, ו"פנו לכם צפונה"²¹ קאי על תורה (כמבואר בארוכה במדרשי רז"ל עה"פ²²), וכמבואר גם בדרושי חסידות²³ שזהו הטעם שקדשי קדשים קשורים עם צפון דוקא.

וזהו גם הדיוק "בראתי לו תורה תבלין" (שזהו לשון של חכמינו ז"ל בתורה, ובמילא זהו בדיוק), שענין התבלינים הוא שמתבלים ומוסיפים טוב טעם ("מאכן געשמאק") במאכל, שלא רק שאפשר לאוכלו, אלא זה (הענין שבו מערבים תבלין) נעשה מאכל ערב. וזהו גם "בראתי יצר הרע", שזהו ענין שכשמו – זהו יצר הרע, והעצה לזה היא "בראתי לו תורה תבלין", שהתורה מתבלת וממתקת את ענין היצר הרע, ועד ש"בכל לבבך בשני יצריך"²⁴, שעובד עם היצר הרע בשוה כמו שעובד עם היצר טוב.

ועד שזה נמשך בדין ש"זדונות נעשו לו כזכיות"²⁵,

[שזה נוגע להלכה בפועל²⁶, בנוגע להמקדש את האשה על מנת שאין עלי' חטאים, שכאשר היא עשתה תשובה, הרי זו מקודשת מפני שזה עוקר את החטא מעיקרא (כמובן מהגמרא ביומא²⁷)].

וזהו ענין התבלין: לא כתוב ששורפים את היצר הרע, אלא נעשה ממנו "בכל לבבך בשני יצריך" בשוה.

ועד שמתקנים גם את העבר, שמהפכים את הזדונות שבעבר, והם נעשים זכיות.

ועד"ז בנוגע לצפון:

ע"פ טבע, "רוח צפונית אינה מסובבת", ובמילא "מצפון תפתח" הענין שממשיך אח"כ בכתוב; אלא שאז מגיע ("קומט צוגיין") "פנו לכם צפונה", שזה קאי על התורה, ועל ידה נעשה לו תבלין, שמצפון נעשה ענין נעלה ביותר.

23 ראה תו"א וישב כט, ג. אוה"ת ויקרא ע' ו. ועוד.
24 ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ.
25 יומא פו, ב. וראה תניא פ"ז (יב, א).
26 ראה לקר"ש חי"ז ע' 185.
27 ראה לקר"ש שם הערה 33.

18 כה, ריש ע"ב.
19 ירמ"א, יד.
20 קידושין ל, ב.
21 דברים ב, ג.
22 דב"כ פ"א, יט.

ו. כמדובר כמה פעמים, איתא במדרשי רז"ל על ארץ ישראל "לא תחסר כל בה"²⁸ – "אפילו פלפלין"²⁹, שהביאור בזה כפשוטו, ואין ענין יוצא מידי פשוטו, הוא – שכל דבר הקיים בעולם יש דוגמתו בארץ ישראל.

והרי מובן, דמכיון שנאמר שארץ ישראל היא עיקר כל העולם כולו, ומתמצית ארץ ישראל שותה כל העולם כולו³⁰, ומשם נמשך בכל העולם כולו, ובפרט ע"י בית המקדש, שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, כפסק דין הרמב"ם³¹ שאין שכינה זזה מבית המקדש, ולכן זהו קודש לעד ולעולמי עולמים – הרי "משם אורה יוצאה לכל העולם כולו"³², ועד גם מזונות כפשוטם, שנמשך בכל העולם ע"י הקרבנות שהקריבו בבית המקדש.

ועד שנפסק הדין בזמן הזה בשולחן ערוך³³ הלכה למעשה, שבאיזו פינה נידחת של העולם, כאשר יהודי מבקש צרכיו על עצמו ועל חלקו בעולם – התפילה מתקבלת עי"ז שנכנסת לארץ ישראל, ובארץ ישראל גופא – בירושלים, ובירושלים גופא – במקום בית המקדש וקודש הקדשים, ומשם עולה למעלה ופועלת פעולתה, ואח"כ נמשך עבור צרכיו בפינה זו שבה נמצא בכל העולם כולו.

ולכן מובן (גם בהבנה והסברה פשוטה), כיצד בארץ ישראל צריך להיות מעין ודוגמא מכל הענינים הנמצאים בכל העולם כולו.

ז. ולכן, בארץ ישראל גופא, שהיא "ת' פרסה על ת' פרסה"³⁴ – יש את החלק הנקרא בשם "צפון" מפני שנמצא בצפונה של הארץ.

ומזה גם מובן, שכאשר צריכים להפך ולפעול, ועד באופן נעלה ביותר – קל יותר לפעול זאת במקומות אלה בארץ ישראל כמו ירושלים וכיו"ב, וזה בקושי גדול במקום הקשור עם "צפון", דמכיון שמצד הטבע "אינה מסובבת", זקוקים להשתדלות מיוחדת.

אבל ביחד עם זה, מכיון שפועלים שם, הנה אח"כ ה"כיתרון האור מן החושך" ו"כיתרון החכמה מן הסכלות"³⁵ הוא ביתר שאת וביתר עוז מכפי שהאור בא ע"ד הרגיל (בלי שמהפכים מחושך לאור ומחכמה לסכלות).

בדוגמת הנאמר ש"במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד שם"³⁶, וכידוע הדיוק³⁷, שלא רק נאמר ש"אין צדיקים גמורים עומדין שם", אלא זהו כל כך נעלה יותר שזה בכלל אינו ביכלתם, "אין יכולין לעמוד שם".

(33) או"ח סצ"ד ס"א.

(34) פרש"י שלח יג, כה.

(35) קהלת ב, יג.

(36) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד (ע"פ ברכות לד, ב).

וראה דקדוקי סופרים ברכות שם מכת"י בגליון).

(37) ראה לקר"ש ח"ט ע' 240 הערה 29.

(28) עקב ח, ט.

(29) יומא פא, ב.

(30) תענית י, א.

(31) הל' ביהב"ח פ"ו הט"ז.

(32) ראה ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה. ועוד.

ח. ולכן גם בין ד' העיירות הקדושות שהיו בארץ ישראל, והתייחדו במיוחד בנוגע לכוללים ולכספים ועזר מחוץ לארץ³⁸ – אחת מהארבע היא צפת.

והרי צפת נמצאת בצפון, כפי שהענין הוא כפשוטו, וגם כנרמז בכך ששתי האותיות הראשונות שב"צפת" הן אותה התחלה כב"צפון".

וכאשר מסתכלים על גילוי פנימיות התורה, ועד באופן שיהי' לא רק הלימוד מצד יחידי סגולה, אלא באופן (בלשון שמביא אדמו"ר הזקן באגרת הקודש שלו³⁹) ש"מצוה לגלות זאת החכמה", שזה התחיל בימי האריז"ל, והאריז"ל אמר אז ש"מצוה לגלות זאת החכמה"; והרי האריז"ל (אף שהגיע ממצרים, ששם הי' קודם, הרי "מצוה לגלות זאת החכמה") הי' בצפת.

וכפי שהענין הוא כפשוטו [והטעם שכן הוא כפשוטו – הוא מפני שכך הוא הענין לאמיתתו, כפי שזהו בשרשו ומקורו למעלה] – שלכן מצינו אצל גדולי ישראל (לפני האריז"ל, ועאכו"כ אחרי האריז"ל) שהיו קשורים עם ענינה של צפת.

ט. וזהו גם אחד מהטעמים שהשתדלו לשלוח לשם שלוחים, כדי להחיות את העיר בכלל, ובפרט – עוד יותר מכפי שהיתה עד אז [שהרי גם עד אז היו שם יראים ושלמים וכו', ובפרט שיש שם את בית הכנסת "צמח צדק" מכו"כ שנים, למעלה ממאה שנה],

ולהחיות את כל הענינים – לזה צריכים להיות חיים כפשוטם (דאין ענין יוצא מידי פשוטו); אבל כדי שיהי' "אורה ושמחה וששון ויקר"⁴⁰, חיים כפשוטם – זהו כאשר זה קשור עם אמיתת ענין החיים, שאת זה ממשיכים מ"מחי' חיים"⁴¹, שזהו הקב"ה, ע"י תורתו, ש"היא חיינו ואורך ימינו"⁴².

וזהו עי"ז שמוסיפים ומחיים שם את לימוד תורת האריז"ל, שבדורנו נתגלתה ע"י תורת החסידות, ועד באופן ד"יתפרנסון מיני"⁴³.

י. וזוהי גם ההכנה וההתחלה ש"מיני' יפקון בני ישראל מגלותא ברחמי" (כדאיתא ברעיא מהימנא⁴⁴, ואדמו"ר הזקן מבאר זאת באגרת הקודש³⁹).

וע"ד המדובר לעיל (ס"ו) שענינה של ארץ ישראל היא שממנה שותות כל הארצות כולן, ולכן זה הי' בגלוי לעתיד לבוא, ש"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"⁴⁵ כולן. דלכאורה הן (כל הארצות) יכולות לצעוק: "געוואַלד", היתכן, הרי זו ארץ בפני

43) תקו"ז ת"ו בסופו (כג, סע"ב ואילך). וראה מק"מ בהקדמה לזהר. כסא מלך לתקו"ז שם. ועוד.

44) זח"ג קכד, ב.

45) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח (פ"א), ג. יל"ש ישעי' רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב.

38) ראה דברי משיח – שיחת פורים קטן שנה זו סי"ג, ובהנסמן שם.

39) סכ"ו.

40) אסתר ח, טז.

41) יומא ע"א, א.

42) נוסח תפילת ערבית (ע"פ נצבים ל, כ).

עצמה, ומדוע ארץ ישראל לוקחת את זה ומתפשטת שם?! והביאור וההסבר בפשטות הוא, שהקיום של כל הארצות כולן הוא ע"י ארץ ישראל,

[ועד כפי שרואים זאת גם בפסק דין בהלכה בפועל, שכל תפילה, אודות איזה ענין שלא יהי' ובאיזה מקום שלא יהי' – "והתפללו אליך דרך ארצם"⁴⁶, ודרך ירושלים, ודרך קודש הקדשים, כנפסק בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן בארוכה³³, עם הפסוקים והטעמים שבדבר],

וההסברה בזה (שמתפשטת בכל הארצות) בפשטות, היא – שלארצות הי' את הקיום במשך כל הזמנים כולם מארץ ישראל.

וכמדובר לעיל, עד"ז הוא גם בנוגע לצפת – שתתפשט בכל הגליל ובכל הצפון כולו. יא. ויהי רצון, ש"מצפון תפתח" הענין ההפכי,

[שבפשטות זה כתוב על "בבל", שזה הי' גם בסיפור דמגילת אסתר⁴⁷, "עם הגולה אשר הגלתה" ע"י "נבוכדנצר מלך בבל", ומשם הי' "תפתח" הענין דגזירת המן],

ועד"ז כפי שרואים עכשיו בכמה ענינים של העלמות והסתרים שיש ב"צפון" שלאחרי זה – בנוגע לבני ישראל הנמצאים (בלשון הרגיל) מאחורי מסך הברזל [ששם הי' גם המקור – מקום ההולדת בפשטות – של רבותינו נשיאינו, נשיאי חב"ד, ולפני זה – של הבעש"ט ותלמידיו וכו'],

שגם שם יהי' ה"ונהפוך הוא", שיהפכו את הצפון של ארץ ישראל, שבו יאיר הענין ד"צפונה" – "זה הר סיני", ענין התורה,

ויהפכו את זה באופן ד"לימוד מביא לידי מעשה"⁴⁸, שזה יהי' ניכר במחשבה דיבור ומעשה, עד לכיבוש כל הגליל כולו ע"י בני ישראל, ע"י לימודם בתורה וקיום המצוות, ועאכ"כ מצוות התלויות בארץ (שלזה זקוקים לשדה כפשוטו, ובו לקיים מצוות התלויות בארץ), ועד"ז שאר הענינים.

ושזה גם ימשיך אח"כ בגלוי בצפון של כל העולם, שבינתיים עדיין יש שם העלם והסתר, ועניני אלקות (הענינים הקשורים עם יהדות) צפונים ומוסתרים, שגם שם יהי' ה"תבלין" ע"י התורה, ע"י ההנהגה של כל אחד מישראל וכל בני ישראל, "מנער ועד זקן טף ונשים", ע"פ התורה הנקראת בשם "צפון", ותכליתה היא שתצא בגלוי ע"י לימוד (ויתירה מזה – לימוד) המביא לידי מעשה.

(48) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

(46) מלכים"א ח, מח.

(47) אסתר ב, ו.

יב. ואז יהי' "מלאה הארץ דעה את הוי"י"⁴⁹ – לא רק הג' רוחות שמלכתחילה היו מסובבים, אלא גם רוח צפון שלעת עתה עדיין לא נשלמה – תושלם ע"י מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות⁵⁰,

ו"מיד הן נגאלין"⁵¹, ש"קהל גדול ישובו הנה"⁵² – לכל "ארץ ישראל לגבולותי"⁵³, מצפון דרום מזרח ומערב בשוה, כי בכל מקום תאיר (יהדות, שעל ידה תאיר) אלקות, שלמעלה ממדידה והגבלה.

ואע"פ שיש חילוקים בין ירושלים המוקפת חומה לשאר העיירות וכו', ועד"ז גם החילוק בין ירושלים שהיא בטבור הארץ לדרום צפון מזרח ומערב – הרי ישנו הצד השוה שבכולם, שבכולם יהי' "לא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך"⁵⁴,

בקרוב ממש, כשתסתיים הגלות, ותתחיל ה"אתחלתא דגאולה"⁵⁵, ותיכף ומיד הגאולה האמיתית והשלימה, בביאת משיח צדקנו, ובעגלא דידן.

[אחרי שיחה זו ניגנו "ופרצת"].

– שיחה ב' –

יג. דובר כמה פעמים, שע"ד דברי הבעש"ט⁵⁶ בנוגע לפורים ש"הקורא את המגילה למפרע לא יצא"⁵⁷, שאם קורא את המגילה עם כל הפרטים כראוי, אלא שהוא חושב שזהו "למפרע", שזהו ענין שהי' פעם, או שהוא זוכר את מה שהי' בימים ההם – אז "לא יצא", אין זה תכלית השלימות של קריאת המגילה;

ענין קריאת המגילה הוא ש"הימים האלה נזכרים ונעשים"⁵⁸, שיש לחיות את זה מחדש עוד הפעם, עד באופן ד"ונעשים", שזה פועל אצלו עד במעשה בפועל: בדיוק כמו שהי' "בימים ההם" – כן הוא אצלו "בזמן הזה", ואז הוא יוצא י"ח קריאת המגילה.

ועד"ז גם אומר הבעש"ט⁵⁹ שכל ענין שרואים בהוה, ואפילו אם שומעים מה הי' מקודם או עכשיו או שיהי' וכו' – כל דבר הוא בהשגחה פרטית, וענינו בנוגע לזה, שרואה את זה או שומע את זה – שיקח מזה בעבודתו לבוראו, כיצד עליו להתנהג,

(55) ל' חז"ל – מגילה יז, ב.

(56) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ח (פט, סע"ב ואילך). וש"נ.

(57) מגילה יז, א (במשנה).

(58) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בספר תיקון שובבים, הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(59) כש"ט שם סקכ"ז (קא, ב) ואילך. ובכ"מ.

(49) ישע"י יא, ט.

(50) ראה תניא רפ"ז.

(51) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(52) ירמ"י לא, ז.

(53) ע"פ ל' הכתוב – מסעי לד, ב.

(54) ישע"י ל, כ.

שהנהגה צריכה להיות באופן ד"כל מעשיך לשם שמים"⁶⁰, ויתירה מזה⁶¹ – "בכל דרכיך דעהו"⁶², שזהו תוכן עבודתו לבוראו.

יד. ועד"ז הוא בנוגע לזה שבני ישראל מסתובבים וחושבים מה יכולים ללמוד ממאורעות הימים האחרונים [שבהמשך להאמור לעיל – זה קשור עם "צפון", צפון ארץ ישראל, שכמדובר לעיל (ס"ו) זהו הענין ד"לא תחסר כל בה", ה"צפון" של כל העולם כולו] – שגם מזה יש ללמוד, לכל לראש, בנוגע לעבודתו לקונו.

ומכיון ש"אינן דעותיהן שוות"⁶³, מזה מובן שכל אחד יכול ללמוד בדרכו אשר יעלה, במה שנוגע בעבודתו לבוראו, שהרי אינה בדומה העבודה ד"ראשיכם שבטיכם" עד לעבודת "כל איש ישראל", ועד ל"חוטב עצים ושואב מימך", לכל אחד יש את עבודתו – ל"ראשיכם" בתור ראש, ול"שואב מימך" בתור שואב מים, אבל "נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם"⁶⁴ – בזה כולם משתווים.

[ובדוגמת כפי שהי' בגזירה וסיפור דמגילת אסתר, שהי' "מנער ועד זקן טף ונשים", כולם בשוה, "ביום אחד" (אע"פ שמדגישים בשעת מעשה שזה הוא "נער" וזה הוא "זקן" ואלו הן "נשים" ואלה הם "טף", שאלה הם חילוקים מן הקצה אל הקצה),

אבל כאן ישנו צד השוה שבכולם – שלכן הם עומדים "ביום אחד", כמדובר לעיל (ס"ד), שבהם מאיר הענין ד"אחד", שבכל העולם צריך להיות ניכר – וניכר בפועל – אחדותו של הקב"ה,

ולכן הם עמדו כולם בשוה בתנועה של "ליהודים", ש"מודה בכל התורה כולה"⁶⁵, הן במשפטים, הן בעדות והן בחוקים בשוה, הי' זה באופן של הודאה].

ואעפ"כ, ישנה גם הוראה כללית, שיש לומר בדרך אפשר, שמהענין כפי שהוא כפשוטו – כאור"א לומד בעבודתו בתור יחיד, ומזה מובן ג"כ בנוגע לרבים.

טז. דובר בארוכה אודות המצב באה"ק (נדפס לקמן).

[אחרי שיחה זו ניגנו "כי אלקים יושיע ציון"].

– שיחה ג' –

טז. אצל יהודי, כל ענין הקשור עם טבע התחלתו היא בענינים שלמעלה מדרך

הטבע.

אור"ח סקניו ס"ב.
63 ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין לח, א. תנחומא פינחס י. ועוד.
64 ר"פ נצבים (כט, ט"י).
65 ראה מגילה יג, א. קידושין מ, א.

60 אבות פ"ב מי"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
טושו"ע אור"ח סרל"א. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 646 בהערה ד"ה כל מעשיך לשם שמים.
61 ראה לקו"ש ח"ג ע' 907. שם ע' 932. ח"י ע' 104. חכ"ה ע' 135. ועוד.
62 משלי ג, ו. רמב"ם וטושו"ע שם. שו"ע אדה"ז

וכמדובר גם בנוגע ל"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", כפי שמפרשת תורה שבע"פ (המפרשת ומבארת את כל הענינים דתורה שבכתב), "אורה זו תורה . . שמחה זה יו"ט . . וששון זו מילה . . ויקר אלו תפילין"⁶⁶; אך הרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"⁶⁷, וא"כ כיצד מפרשים באופן אחר?

ואיתא הביאור בזה: אצל יהודי ישנה "אורה" אמיתית בגשמיות כפשוטה – כאשר יש אצלו "תורה", שתורה נקראת "תורה אור"⁶⁸, וכשמואר אצלו ברוחניות, נעשה אצלו מואר גם בגשמיות, ד"נשתלשלו מהן" (בלשון התניא⁶⁹). ועד"ז בנוגע ל"שמחה וששון ויקר".

יז. ועד"ז בהאמור לעיל, כאשר זקוקים ל"להשבית אויב ומתנקם"⁷⁰, הנה – כמ"ש במאמר דפורים קטן הידוע מנשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷¹ – הסדר בזה והעצה לזה והסגולה בזה (הן העצה בדרך עילה ועלול והן הסגולה בדרך סיבה ומסובב) היא – שיהי' "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז"⁷⁰.

ולכן, אחת מההצעות שכדאי לקחת מההתוועדות של פורים זה, היא – שיוסיפו אצל "עוללים ויונקים", אלה שהם עוד קודם בר מצוה או בת מצוה, בענינים אלה הקשורים עם הגאולה מהמעמד ומצב ד"אכתי עבדי אחשוורוש אנן"⁷²,

שאלה הם שני הענינים הכלליים: "ציון במשפט תפדה"⁷³, כפי שמפרש אדמו"ר הזקן⁷⁴ "במשפט" כפירוש התרגום⁷⁵ "כהלכתא" – ענין התורה, ו"בצדקה" – ענין הצדקה וגמילות חסדים.

יח. ולכן יש גם את ההצעה, שבנוגע לתורה – כל קטן וקטנה יוסיף הן בכמות והן באיכות בנוגע ללימוד התורה שלו,

דנוסף על מה שעליו לעשות מצד סדרי הבית-ספר או ה"חדר" או התלמוד תורה או הישיבה (דאיזה שם שיהי' לזה – הרי יש בו סדר בלימוד התורה) – יוסיף בכמות כפשוטו, הוספה מחוץ לסדרי הבית-חינוך, ללמוד מדעת עצמו בכל יום ויום.

וגם להוסיף באיכות – שזהו אופן החיות והשקידה שבו לומד, הן בזמן סדרי הישיבה והן מחוץ לסדרי הישיבה.

ואע"פ שזה קשה להעריך, הרי יש עוד דרך להוסיף באיכות – שיוסיף לימוד שעדיין לא נלמד בכיתתו או בבית הספר שלו, או להוסיף לימוד בבקאות על לימוד לחריפות,

71) סה"מ תרפ"ז ע' קי (תשי"א ע' 180) ואילך.

72) מגילה יד, א.

73) ישעי' א, כז.

74) לקו"ת ר"פ דברים.

75) וישב מ, יג.

66) מגילה טז, ב.

67) שבת סג, א. וש"נ.

68) משלי ו, כג.

69) רפ"ג.

70) תהלים ה, ג.

או לימוד לחריפות על לימוד לבקיאות, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, או מסכת אחרת, משניות אחרות – כו"כ אופנים.

וכאשר התלמידים והתלמידות יתדברו עם המורים והמורות שלהם – יוכלו להתדבר יחדיו הן על ההוספה בנוגע לאיכות ואפילו על ההוספה בנוגע לכמות.

מובן מאלי, שהדברים אמורים אפילו בנוגע לגדולים וגדולות, לאלה שהם כבר אחרי בר מצוה או בת מצוה; אבל בענין זה יש הדגשה מיוחדת ד"מפי עוללים ויונקים", שזה קשור במיוחד עם "להשביח אויב ומתנקם".

יט. ועד"ז גם בנוגע לצדקה:

נוסף לזה שכל אחד בודאי נותן צדקה מזמן לזמן, ולעתים תכופות, ואפילו מרגילים בזה גם קטנים וקטנות – הנה ענין גדול בצדקה הוא גמילות חסדים ש"גדולה . . . מן הצדקה"⁷⁶, ולכן, יש לייסד (במקומות אלה שעדיין אין) קרנות של גמילות חסדים בין הקטנים והקטנות, התלמידים והתלמידות – שהם ייסדו זאת.

ובפרט ע"פ הידוע הסיפור מנשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁷, כיצד עוד בתור ילד נהג לעשות עניני גמילות חסדים מכספו שקיבץ מ"דמי כיס" שלו (כפי שנקרא עכשיו – "אלאוענס"),

ובזה נותן את הכסף שבו יכול "לקנות חיי נפשו"⁷⁸, שיכול לקנות דברים שיש לו בזה תענוג ("א' געשמאק"), או אפילו ענינים שנראה לו שזה מוכרח, והוא חוסך מזה ומייסד גמילות חסד של בית הספר או של הכיתה וכיו"ב, במקומות אלה שעד עכשיו עדיין אין את זה.

ובמקומות שיש כבר גמילות חסד גם בין תלמידים ותלמידות – גם בגמילות חסד גופא אפשר להגדיל, בין בכמות – שיהי' יותר כסף בקרן, ויוכלו לתת הלוואות גדולות יותר, והן באיכות – שיוסיפו עוד סוג שאליו ילוו את הכסף (נוסף על הסוגים שהלכו להם עד עכשיו).

ובזה גם יתייעצו עם המדריכים והמדריכות שלהם, ויוכלו למצוא דרך לזה.

כ. ויהי רצון, שגם יעשו את זה בזריזות הכי גדולה, וכמדובר לעיל שיפה – לא רק שעה אחת קודם, שעה של שישים דקות, אלא כפירוש הפנימי ב"שעה" – מלשון הפנה ("א' קער")⁷⁹, שיפה רגע אחד קודם,

76) סוכה מט, ב.

77) "התמים" ח"ז ע' סה [שנא, א]. וראה גם לקר"ד ח"ד תרפא, ס"ב ואילך.

78) תניא פל"ז (מח, ב).

79) ראה סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שמו. תרנ"ד ע' שכת. תרצ"ו ע' 266. סה"מ קונטרסים ח"ג ע' קד. ועוד. וראה גם לקר"ת ר"ה סא, א, סג, ד.

הן בנוגע להוספה בתורה בכמות ובאיכות, והן בהוספה בצדקה בכמות ובאיכות, ובעיקר – בייסוד קרני גמילות חסדים.

ובפרט ש"יותר ממה שהמלוה עושה עם הלווה הלווה עושה עם המלוה"⁸⁰: רואים בפועל ובמוחש, כאשר הילד מתרגל להוריד מהכסף שהוא מקבל מהורים עבור צרכיו, מידי יום או מידי שבוע, כדי להשתתף בקרן גמילות חסדים – כיצד זה מביאו להתבונן אודות צרכי הזולת, עם כל הענינים הקשורים עם אהבת ישראל.

וזה פועל אצלו בירור המדות וזיכוך המדות, והעיקר – המלחמה בעמלק, שבאדם זהו ענין הגאווה וישות עצמו⁸¹, שלכן סובר שמגיע לו הכל, אפילו "מלכותא בלא תאגא"⁸², שלא הרויח את זה, אבל מצד הישות שלו הוא דורש זאת מאביו ואמו, והמורה ומדריך וכו';

דכאשר מתרגל לתת חלק מכספו הפרטי – לפני שמשמש בהשאר עבור עצמו – לקרן של גמילות חסדים, זה פועל אצלו שהשני יתפוס אותו מקום כמוהו, ואולי אף מקום גדול יותר.

וזהו הענין דעמלק במדות הנפש, ו"ראשית גוים עמלק"⁸³ – זהו הראשית של כל המדות הבלתי רצויות, וכאשר ישנו ה"ויחלוש (עכ"פ) . . את עמלק ואת עמו"⁸⁴ – זה פועל חלישות בכל שאר המדות בלתי רצויות.

וכך הולך הילד מחיל אל חיל, וגורם עוד יותר נחת אמיתי להוריו ולמוריו, ולכל בית הספר, ולכללות עם ישראל.

וכאמור, זוהי הנקודה שמפיקים, עם ענין מיוחד ומפורט ופרטי, בנוגע להוספה מהתוועדות זו – לדאוג ש"עוללים ויונקים", ובכללות – אלה שלפני בר מצוה, יוסיפו בלימוד התורה שלהם, הן בכמות והן באיכות, כמדובר לעיל, ולהוסיף בפעולות הצדקה שלהם, הן בכמות והן באיכות.

והעיקר – לעשות ענין צדקה כללי, בדוגמת קרן גמילות חסדים, שזה גם מוסיף בהתאחדות והתקרבות של כל התלמידים בכיתות שלהם, ותלמידות בכיתות שלהן, שירגישו ויתחשבו יותר עם שאר התלמידים והתלמידות, ועד"ז זוהי הכנה לענין דאהבת ישראל בכלל.

כא. כאן המקום גם להזכיר על ענין המבצעים:

הרי זה שלושים יום לפני החג; פורים הרי הוא שלושים יום לפני חג הפסח, ולכן יש להזכיר על ענין ההכנות באופן מסודר ל"מבצע פסח", עם כל הענינים והפרטים שבזה.

(82) סנהדרין צט, ב.

(83) בלק כד, כ.

(84) בשלח יז, יג.

(80) ראה ויק"ר פל"ד, ח.

(81) תו"א מג"א צד, סע"ד. ד"ה זכור תרס"ה (סה"מ

תרס"ה ע' רי ואילך). ועוד.

ו"מצוה גוררת מצוה"⁸⁵ – גם ביתר שאת וביתר עוז בכל המבצעים: מבצע אהבת ישראל, מבצע חינוך, שמהם מסתייעים ביתר שאת וביתר עוז במבצע תורה, ומבצע תפילין, ומבצע מזוזה, ומבצע צדקה, ובית מלא ספרים – יבנה וחכמי,

והמבצעים שהם במיוחד עבור נשי ובנות ישראל: נרות שבת קודש, כשרות האכילה ושתי', והענין דטהרת המשפחה.

ועאכו"כ ביטול החוק האומלל ד"מיהו יהודי" רח"ל – שבקרוב ממש נראה את שלימות העם, ביחד עם שלימות התורה,

שבשניהם ישנו הענין ד"לא תגרעו", אבל גם הענין ד"לא תוסיפו"⁸⁶:

שלימות התורה אין פירושה רק ש"לא תגרעו", אלא גם (כמ"ש באותו פסוק, באותו המשך וציווי) "לא תוסיפו";

ועד"ז שלימות העם אין פירושה רק ש"לא תגרעו", מתוך ידיעה ש"ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא"⁸⁷, אלא ישנו גם הענין ד"לא תוסיפו", שאם זהו שלא כהלכה, אומרת "תורת אמת"⁸⁸ שהוא נשאר אינו-יהודי כפי שהי' מקודם, וזהו רק שמוסיפים רח"ל תקלה וסכנה עבור האינו-יהודי, ועבור בני ישראל שבכל הסביבה, עי"ז שרוצים לשכנע מישהו שיכולה להיות מציאות של גיור שלא כהלכה.

וגם בזה – בדוגמת המדובר לעיל (בשיחה אודות המצב באה"ק) – הלואי היו עושים זאת באופן דרגע אחד קודם, ולא היו מחכים להבטחות שאין להן יסוד, שיתקבצו חברי הכנסת, ואח"כ ישכנעו אותם, ואח"כ יעשו קריאה ראשונה, ואח"כ תהי' קריאה שני', ואח"כ תהי' קריאה שלישית, ובניתיים רח"ל המצב נמשך ("גייט אָן אַט דאָס וואָס ס'גייט אָן!")

וגם בזה – אם היו עושים את זה לפני חודשים, והיו עושים את זה ע"פ הכח שישנו אפילו ע"פ החוק – מבלי להתחשב בהלכה, אלא שלפלוני בן פלוני יש כח לתת הוראה בדיוק כמו שהיתה מלכתחילה – הי' זה עכ"פ מבטיח ("באָוואַרנט") במקצתו שיהי' פחות רוגז ופחות פירוד הלבבות וכו' (שאינן כאן המקום והזמן להאריך בזה), והיו נשללים ענינים אלה דגיור שלא כהלכה שהיו בינתיים רח"ל.

וזה הי' באופן יותר "דמוקרטי" ויותר חלק, וזה לא הי' פועל את הפירוד והסכסוכים וכו', ובין כה וכה יוכרחו להגיע ל"אם לא ביד חזקה . . אמלוך עליכם"⁸⁹ – על אלה הטוענים ש"ככל הגוים בית ישראל"⁹⁰ (דאף ש"יד חזקה" אינו ענין של דמוקרטי', הרי זה בדרכי נועם ובדרכי שלום).

(88) ל' הכתוב – מלאכי ב, ו.

(89) יחזקאל כ, לג.

(90) ע"פ יחזקאל כה, ח.

(85) אבות פ"ד מ"ב.

(86) ואתחנן ד, ב.

(87) סנהדרין מד, א.

והקב"ה מקיים בטוב הנראה והנגלה, שילכו בדרכיו ו"נלכה באורחותיו"⁹¹, וכידוע תורת אדמו"ר הזקן⁹² שבאמת ובפנימיות ובעצם, יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות ("ניט ער וויל און ניט ער קאָן זיין אָפּגעריסן פּון אלקות"), שזהו ענין היהדות, וצריכים רק להסיר את החיצוניות והלבוש החיצוני שהלבישו על עצמם מכיון שרוצים להידמות ל"כל הגוים",

והרי בין כה וכה אין זה עוזר, שהרי לא מרמים את הגוי, ולא מרמים יהודי שני; היחיד שיכולים לרמותו הוא רק את עצמו בלבד, וסוף כל סוף גם הוא יבוא לדעת את האמת, "אמת מארץ תצמח"⁹³.

וכדאי וראוי ונכון ופחות יקרע את הלב ("ווייניקער האַרץ רייסעניש") שיפעלו זאת באופן דיפה שעה אחת ורגע אחד קודם.

ויהי רצון, שלא יצטרכו להאריך, ואפילו גם לדבר בקיצור, על כל ענינים אלה, כי הם כבר יתוקנו.

וידברו אודות ענינים בדוגמת מה דאיתא באגרת הקודש⁹⁴ שבקודש גופא, ביהדות גופא, הולכים "מחיל אל חיל", עוד בימים האחרונים של הגלות, ובקרוב ממש – עד"ז, שזו תהי' העבודה לאחר ביאת משיח צדקנו.

כב. בהמשך לזה, זהו גם המקום להזכיר אודות זה שעושים מגבית בפורים – ענין של צדקה, שאדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע קרא לזה על דעת רבינו בשם "קופת רבינו".

ואלה שרוצים יכולים גם לכתוב על פתק בפני עצמו את שמו ושם אמו, כדי להזכירו על הציון.

כג. ויהי רצון, שכן תהי' לנו – ה"אורה ושמחה וששון ויקר" בימי הפורים האלה, ומימי הפורים ימשיכו זאת על כל השנה כולה,

ועיקר – ב"מיסמך גאולה לגאולה"⁹⁵, לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש ובעגלא דידן, שאז נעמוד בחודש ניסן הבא במעמד ומצב שנגאלים, בגאולה כפשוטה,

שיהי' ה"קץ שם לחושך"⁹⁶ של הגלות, ותתחיל ה"אתחלתא דגאולה"⁹⁷, עם הגאולה בכת אחת ומיד,

95) מגילה ו, סע"ב.

96) איוב כח, ג. ראה ב"ר פפ"ט, א. ד"ה קץ שם לחושך תשכ"ד (סה"מ אב-אלול ע' טו ואילך). וש"נ.

97) ראה מגילה יז, ב.

91) ראה אגה"ק סימן כז (קמז, א).

92) "היום יום" כה תמוז. אגרות-קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ד ע' שפד. ובכ"מ.

93) תהלים פה, יב.

94) סכ"ו (קמה, א).

ובזריזות – כמדובר לעיל בנוגע לכל הענינים דלעיל, שגם ענין זה יעשה הקב"ה בזריזות, ובלשון הרמב"ם⁵¹ "נגאלין מיד", למטה מעשרה טפחים, בדרכי נועם ודרכי שלום,

"ואולך אתכם קוממיות"⁹⁸, כפרש"י "בקומה זקופה", עוד בימים האחרונים של הגלות, ולקבל פני משיח צדקנו "בנערינו ובזקנינו . . . בכנינו ובכנותינו"⁹⁹, כן תהי' לנו במהרה בימינו ממש.

[אחרי שיחה זו ציוה לנגן ניגון הכנה. ניגון אדמו"ר הזקן (בבא הרביעית – פעם אחת). "ניע זשרוצי כלאָפֿציי".]

– שיחה ד' –

כד. כרגיל כמה פעמים גם בהתוועדות של פורים, לומר עכ"פ איזה ענין ("עפעס אַ ענין") בנגלה (כדלקמן סכ"ו),

וגם להזכיר את אחינו הנתונים במיצר ובשבי' מאחורי מסך הברזל, באופן שניכר אצלם ה"אכתי עבדי אחשורוש אנן" באופן גלוי, ובפרט (כמ"ש בחידושי אגדות מהרש"א¹⁰⁰) הגזירות על "אורה ושמחה וששון ויקר", כמוזכר לעיל (במאמר) הטעם שהיו ארבעה ענינים אלה – כי עליהם היתה גזירה –

שבקרוב ממש ייצאו באופן ד"ונהפוך הוא, ש"נפל פחד היהודים עליהם"¹⁰¹, ועוד בהיותם שם יוכלו לחיות באופן ד"אורה זו תורה . . . ושמחה זה יו"ט . . . וששון זו מילה . . . ויקר אלו תפילין", ו"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"¹⁰², ולעשות זאת מתוך מנוחה ושמחה, באופן ד"משתה ושמחה".

ו"נפל פחד היהודים עליהם", ועד שהם יסייעו להם באופן המתאים בכל ענינים אלה, ועאכו"כ בנוגע לחג הפסח וצרכי פסח וכל הענינים השייכים לזה והמסובבים מזה.

ועד שיוכלו לצאת ביחד עמנו, ועם כל ישראל כולו, בגאולה האמיתית והשלימה, "מיסמך גאולה לגאולה", כמדובר לעיל (סכ"ג).

כה. כאן גם המקום והזמן לעורר ולתת "ישר כח" לכל השלוחים, הן בירושלים העתיקה (וירושלים בכלל) והן בצפת (ועד"ז גם בכפר חב"ד ונחלת הר חב"ד וכו') – שהם נסעו בשליחות של כל המסובים כאן, כמדובר לעיל בארוכה¹⁰³ – על פעולותיהם

(101) אסתר ח, יז.

(102) קידושין לה, א.

(103) דברי משיח – שיחת פורים קטן שנה זו סי"ג ואילך.

(98) בחוקתי כו, יג.

(99) בא י, טו.

(100) ד"ה ליהודים – מגילה טז, ב.

עד עכשיו בהפצת התורה והיהדות בכלל, ובישוב ארץ ישראל ברוחניות ובגשמיות גם יחד, כמדובר לעיל בארוכה.

ושהקב"ה יעזור להם שיצליחו וילכו "מחיל אל חיל" בזה, ובכללות עניניהם, ובקרוב ממש, כמדובר לעיל, בתוך כלל ישראל, יראו כיצד "עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל"⁴⁵ ו"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארץ כולה", בביאת משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

נו. בנוגע לענין בנגלה, עכ"פ בקיצור, ולקשר זאת עם שיעור החומש של יום זה בשבוע זה:

פורים הוא ביום החמישי. וב"חמישי" (בחלוקת פרשת צו) רואים, שלאחר שב"רביעי" מדובר כיצד משה רבינו הכין את אהרן ובניו והמשכן, שיהיו מוכנים להקרבת הקרבנות, הנה מיד מהפסוק הראשון של "חמישי" ואילך, מתחיל ענין הקרבנות – "ויגש את פר החטאת"¹⁰⁴.

והרי זהו חילוק עיקרי הן במשכן והן במקדש, ובלשון הרמב"ם¹⁰⁵ שענין המקדש הוא שיהי' "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות", שבלשון זה גופא רואים שכן הוא גם במשכן,

[שזהו¹⁰⁶ לשון ב"יד החזקה", שהרמב"ם עצמו כתבו בלשון הקודש, משא"כ פירוש המשניות הוא העתקה, ובמילא אין יודעים עד כמה זה מדוייק; נוסף על זה שגם בכלל הרי ידוע שבפירוש המשניות לא דייק הרמב"ם כל כך, מכיון שאין זה ספר של פסקי הלכות, ואפילו איפה שדייק, הנה כאשר יש חילוק בין פירוש המשניות ל"יד החזקה" – הדין הוא כמ"ש ב"יד החזקה". ובנדון דידן הרי זה לשון שכתוב ב"יד החזקה", לא בפירוש המשניות או ספר המצוות¹⁰⁷, ששם הלשון קצת שונה בנוגע לבנין בית המקדש];

דאע"פ ששם מדובר בפירוש ובגלוי בנוגע למקדש – הרי אח"כ מסיים שם (בהלכה שלאחרי זה¹⁰⁸) גם "כמקדש המדבר", שזה קאי על המשכן; שזה מיוסד על מאחז"ל ש"משכן איקרי מקדש" בדיוק כמו ש"מקדש איקרי משכן", כדאיתא בגמרא (שבועות¹⁰⁸). ומזה מובן גם בנוגע למשכן, שגם המשכן ענינו "בית מוכן להקריב בו קרבנות".

וכפי שרואים זאת גם בפירוש, שאע"פ שבמשכן הי' "ויקם משה את המשכן"¹⁰⁹, וזה נבנה ע"י "כל נדיב לבו"¹¹⁰, עם כל ההפלאה שבדבר – הרי אח"כ היתה הקרבת הקרבנות,

108 פ"א ה"ה.

108 טז, ב.

109 פקודי מ, יח.

110 ויקהל לה, ה.

104 צו ח, יד.

105 ריש הל' ביהב"ח. וראה לקו"ש חי"א ע' 120

ואילך.

106 בכ"ז – ראה גם לקו"ש שם ע' 121 הערה 37.

107 שורש יב. מ"ע כ'.

ועד "ביום השמיני", שאז הגיע המשכן לתכליתו, ועד שהי' ענין גילוי השכינה, כמבואר בפרשת "וייהי ביום השמיני"¹¹¹ (הבאה אחרי פרשת צו).

כזו. כאמור, התחלת הקרבת הקרבנות מתחילה מ"חמישי" דפרשת צו, שזהו היום שחל בו פורים.

והקשר בדרך אפשר לפורים:

כמדובר פעם בארוכה, במגילה יש דבר פלא: הגמרא עצמה אומרת¹¹² ש"תקפו של נס" מתחיל רק מ"בלילה ההוא נדדה שנת המלך"¹¹³ [או קצת קודם לכן]; ואעפ"כ, צריכים לקרוא את כל המגילה¹¹⁴, ואסור להחסיר אפילו פסוק שבו מדובר על כך ש"וישם המלך אחשוורוש מס על הארץ"¹¹⁵, ועד"ז אין להחסיר ח"ו פסוק או תיבה מהפסוקים שלפני "בלילה ההוא", ואפילו לפני הענין דהמן בן המדתא, ואפילו איפה שמדובר על "בשנת שלוש למלכו"¹¹⁶, ואפילו איפה שמדובר על קודם לכן!

וכמדובר כמה פעמים, מכיון שזהו הכנה (או בלשון ההלכה – הכשר) לנס הבא לאחרי זה, הנה עם היות שבאמת "תקפו של נס" מתחיל מ"בלילה ההוא נדדה שנת המלך", אבל (בדוגמת מ"ש רש"י¹¹⁷ בנוגע להכשר מצוה) – אי אפשר להגיע ל"תקפו של נס" מלבד כשיש את הענינים הקודמים שאודותם מדובר בפסוקים קודמים.

ועד"ז "תקפו של נס" הוא בתוקף רק כשיוצא מזה בפועל לאחרי זה, עד "ודובר שלום לכל זרעו"¹¹⁸, שזהו סיום המגילה.

ולכן חל החיוב של קריאת המגילה עם הברכה הראשונה והברכה שלאחרי' על כל המגילה כולה; לא רק שאין זה הפסק, אלא זהו הכרח שיקראו וישמעו את זה ויתבוננו בזה, וכתורת הבעש"ט "הקורא את המגילה למפרע לא יצא" (כמדובר לעיל סי"ג).

כח. והנה, ישנה השקלא וטריא הידועה האם בנין המקדש הוא ענין בפני עצמו ובנין המשכן הוא ענין בפני עצמו, ובזה גופא – האם הציווי הוא "לבנות", או שהמצוה היא – בלשון הרוג'יצובי¹¹⁹ – "שיהא מקדש", שיהי' מקדש בנוי.

והחילוק הוא [כפי שמביא תמיד בכל ענין, שלמאי נפקא מינה להלכה למעשה – שזהו הברור שזוהי שקלא וטריא אמיתית, ולא סתם "שפאלטן אַ האָר"]:

אם בנין המקדש הוא מצוה בפני עצמו "לבנות", הנה מכיון שבזה ישנו הדין¹²⁰ ש"אין בונין . . בלילה", זו נעשית מצות עשה שהזמן גרמא, ובמילא נשים פטורות.

(117) ד"ה אלא – יבמות ו, א.

(118) אסתר י, ג.

(119) צפע"נ מהדו"ת ג, ב. עז, א. פכ, גיד – הובא בכללי התוהמ"צ ח"א ע' צט. וראה גם צפע"נ ה' ערכין בהשמטות נד, א. ויקהל ע' קסח-ט.

(120) שבועות טו, ב. רמב"ם ה' ביהב"ח פ"א הי"ב.

(111) ט, כג"כ ובפרש"י.

(112) מגילה יט, א.

(113) אסתר ו, א.

(114) שו"ע או"ח סתר"צ ס"ג.

(115) אסתר י, א.

(116) שם א, ג.

אבל הרמב"ם פוסק¹⁰⁸ שנשים ג"כ חייבות בכנין בית המקדש, בדיוק כמו שהי' ב"מקדש המדבר" (כלשונו), כפי שהי' במשכן – "ויבואו האנשים על הנשים"¹²¹, שגם הנשים עשו זאת, וזה מסופר בחומש מפני שזה הי' חיוב. ונשאלת השאלה: היתכן, הרי זו מצות עשה שהזמן גרמא?

והביאור בזה – שמשכן ומקדש ענינם שיש מצוה שיהי' בנוי.

ובפרט כשמדגישים את הענין שהוא "מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות", שבזה אינו נוגע מעשה הבני', אלא נוגע שיהי' בנוי, ושיהי' בנוי אינו ענין שהזמן גרמא, אלא הוא צריך להיות בנוי הן עבור עבודת היום, והן עבור הקטר חלבים ואיברים שמקטירים בלילה¹²², ועד"ז תרומת הדשן¹²³ וכיו"ב – עניני הלילה.

ולכן גם נשים חייבות, מפני שהן צריכות להקריב קרבנות, שהרי יש כמה קרבנות שהנשים חייבות בהם, שלזה מוכרח להיות להן מקדש; אלא שלהן נוגע רק שיהי' בנוי, ושיהי' בנוי אינו ענין שהזמן גרמא.

ולהוסיף, שאפשר בכלל לומר שיש כאן את שני הענינים: ישנה המצוה דבניית המשכן והמקדש, וכן ישנה המצוה שיהי' מוכן לקרבנות, שלזה צריכים שיהי' בנוי. ובמילא נמצא, שבאמת אינן מחוייבות במצוה הראשונה, אבל הן מחוייבות במצוה השני'.

[אבל אין מחשיבים אותן לשתי מצוות בפני עצמן, כי הן קשורות אחת עם השני', והאחת יוצאת בתור מסובב מהשני'. או יתירה מזה: שיהי' "מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" נכלל כבר במצוה דלבנות בית הבחירה ("לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות").]

ובפרט כפי שמחלק הרוגצ'ובי בנוגע למשכן, ששם גם העשי' עצמה היתה ציווי, כמ"ש "ועשו ארון"¹²⁴, ואח"כ "ועשית שולחן"¹²⁵, על כל עשי' בפני עצמה; משא"כ במקדש מצינו ציווי כללי – שיהי' בית אשר יבחר בו הוי"¹²⁶, ואין ציוויים מיוחדים על הכלים בפני עצמם, כי אין זה חילוק בפני עצמו, כפי שמאריך שם בארוכה].

נט. והקשר עם פורים הוא, ע"ד המדובר לעיל שבפורים ישנה גם ההכנה ל"תקפו של נס", ומכיון שזוהי ההכנה – זה מקבל את התוקף ד"כל דברי האגרת הזאת"¹²⁷, עם הברכה ועם כל החיוב לשמוע ולחיות מחדש (כתורת הבעש"ט) כל תיבה מהמגילה, אפילו כשמדובר אודות הפסוקים הראשונים או הפסוקים הכי אחרונים,

(125) שם, כג.

(126) פ' ראה יב, יא. סנהדרין כ, ב.

(127) אסתר ט, כו.

(121) ויקהל לה, כב.

(122) משנה ריש ברכות.

(123) יומא כ, א.

(124) תרומה כה, י.

שזהו ע"ד שבמקדש ג"כ הי' הסדר, שאפילו לדעה זו שכוונת הרמב"ם בדיוק – שיהי' "מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות", הרי הי' כל ה"שטורעם" דבניית המקדש, ועאכו"כ דבניית המשכן, שהוא קיים ונצח¹²⁸, וכשיבוא משיח צדקנו – הוא יתגלה, שבו הי' המצוה והציווי על השולחן – "ועשית שולחן", ועל הארון – "ועשו ארון", ועד"ז בכל כלי המשכן.

ל. והענין בפועל, בנוגע לעבודת ה':

כאשר עושים מקדש, הנה אז, אפילו כשבונים אותו, ואפילו כשיהי' בנוי וזה נעשה ענין בפני עצמו – בזה פעל ב"זהב וכסף ונחושת"¹²⁹ אלה, בי"ג או ט"ו¹³⁰ דברים שמהם בנה את המשכן;

אבל בנוגע לכל העולם שמבחוץ לחמישה עשר דברים, הנה אף שיש בו פעולה, שהעולם נשתנה – הרי לא ניכר מיום ליום כיצד המשכן פעל שם.

משא"כ כאשר מביאים קרבן בכל יום ויום, "כל יומא ויומא עביד עבידתי"¹³¹, תמיד של שחר, תמיד של בין הערביים, ועד"ז קרבנות ציבור וקרבנות יחיד – לוקחים עוד ענין מהעולם, בהמה או עוף או מנחה או מלח (דומם) וכיו"ב, ומכניסים אותו למשכן:

אתמול הי' זה חלק הרשות של העולם, וכאשר "ויגש את פר החטאת" – נעשה מזה קרבן, ש"רזא דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף"¹³²; זה אינו כתוב בנוגע למשכן, ולא בנוגע למקדש – זה כתוב בנוגע לקרבן שמקריבים בו, כי לוקחים את זה מ"מטה מטה יותר", וכך זה מגיע ל"גבוה גבוה יותר".

והענין בעבודת האדם בגלות, בלילה וכו', בליל הגלות ובלילה כפשוטו – שאינו מסתפק בכך שהוא כבר משכן לו ית', וביתו הוא דירה לו ית' בתחתונים, אלא כשמתחיל מעת-לעת חדש, יום חדש, הוא מתחיל אותו עם תמיד של שחר,

ואת התמיד של שחר אינו לוקח מביתו, שהרי אין מחזיקים טלה בבית, כי אם בדיר ("אין אַ שטאַל"); הוא מוציאו מהדיר, שזהו דירה לבהמות, ומוציא את הנסכים והסולת למנחה והמלח שבו צריכים למלוח את התמיד, מהלשכות השונות – שהם אינם המזבח, ומביאם אל המזבח, ושם הוא מקריב זאת – עוד ענין מעולם הזה הגשמי, ועושה מזה קרבן, וע"י קרבן זה, הקרבן והוא וחלקו בעולם וכל בני ביתו מתקריבים¹³³, ועד שמתאחדים, עם "רזא דא"ס".

(131) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.

(132) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

(133) ראה ס' הבהיר סמ"ו (קט). וראה חז"ג ה, רע"א.

ועוד – נסמן בסה"מ סוכות-שמח"ת ע' רכג הערה 15.

(128) סוטה ט, סע"א. תרבא"ר פיי"ח.

(129) תרומה כה, ג. ויקהל לה, ה.

(130) ראה לקו"ש חכ"א ע' 153. וש"נ.

לא. וזהו גם המענה לזה שצועק: מה מבלבלים אותו עם מבצעים, מה מדברים איתו שילך לחפש שה נידח בפנינה נידחת, למצוא יהודי ולפעול עמו שיתחיל ללמוד א-ב, או לקיים מצוה קלה, או אפילו מצוה חמורה – כבר יש לו "מקדש" מן המוכן, "בית" . . מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות!"

אומרים לו, שהדיוק בזה הוא, שזהו רק "מוכן", אבל כאשר תכין, ולא תעשה את הפועל – חסר העיקר.

הן אמת שבנית מקדש, ובנית אותו כראוי, באופן ד"נדיב לבו"; אבל אחרי שנשלם לגמרי, ונאמר ש"ויקם משה את המשכן", ועד"ז במקדש, ועד"ז ה"משה" שישנו בכל אחד ואחת¹³⁴ – נאמר שכל זה הוא רק הכנה אל העיקר; ובמה מתבטא העיקר – שייצא וימצא "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן"¹³⁵ ומן העוף ומן הסולת וכו', ויכניסם אל המקדש, ויקריב שם קרבן.

ואז יחשוב (כמ"ש הרמב"ן¹³⁶) שכל הענינים נעשים עמו, כי עד הקרבת הקרבן הוא הי' "בהמה", בקר וצאן, עוף וסולת ודומם כמו המלח; עם כל הגדלות שלו, אין זה מגיע בערך למה שיכול להגיע אם הוא יקריב את הקרבן כהלכתו, שלזה הוא צריך את הסיוע מבהמה בקר וצאן ועוף וסולת ומלח כפשוטו.

לב. ועד"ז הי' גם בנוגע לפורים, כמדובר לעיל (ס"ג), שהיתה קושיא עצומה ("א שטורעמדיקע קשיא"):

כבר החלו לבנות את בית המקדש, והוא גם נבנה בירושלים, ונבנה ע"י גדולי ישראל וכו', ואח"כ הגיעו כמה שומרונים וכו', והם אמרו שטנה לגוי, וזה פעל למעלה שיעכבו את בנין בית המקדש, ובמילא עיכבו זאת למטה – שזהו ענין שלכאורה אין לו מקום בהסברה!

ועל זה נאמר, שכדי להגיע ל"תוקפו של נס" – זהו כל התכלית מכך שישנה מציאות של המן, וכל התכלית מכך שישנה מציאות של אחשורוש ש"מלך טיפש הי'¹³⁷, עם כל הפרטים המסופרים לפני זה – כדי שיהודי לא יסתפק בנס, אלא יהי' לו "תוקפו של נס". ומתי המגילה היא בשלימות – כאשר "ודובר שלום לכל זרעו": לא רק "רוב זרעו", "ורצוי לרוב אחיו"¹¹⁸, זה אינו מספיק, בזה אינה מסתיימת המגילה, ועדיין אי אפשר לברך את הברכה "הנפרע לנו מצרינו"; את הברכה יכול לברך רק לאחר כל הענינים, אחרי ש"דובר שלום (ועם הדיוק) לכל זרעו" – אז אומר "הנפרע לנו מצרינו הא-ל המושיע", ו"שושנת יעקב", עם כל האריכות ועם כל הפרטים.

(136) ויקרא שם, ט.

(137) מגילה יב, א.

(134) תניא רפמ"ב.

(135) ויקרא א, ב.

כן תהי' לנו, "מיסמך גאולה לגאולה", ובקרוב ממש.

— שיחה ה' —

לג. כמו כן, כרגיל, ובהמשך להמדובר לעיל – יש לקשר זאת עם מעשה בפועל, בענין של צדקה, נוסף על עניני התורה שחזרו כאן מרבתינו נשיאינו (כנדפס כבר בספריהם) וממדרשי רז"ל:

שיעלו גם הנקראים ("די אַזוי גערופענע") "טנקיסטים" ויקחו כדי לחלק לכל המסובים כאן שני שטרות לתתם לצדקה, או את חילופיהם לצדקה (הן בעזרת אנשים והן בעזרת נשים).

ומכיון שיש כאן גם קיבוץ עשרות מישראל שהגיעו מצרפת,

– שגם שם הולך ומתפשט, מבלי הבט על כיצד אדמו"ר הזקן הסתכל על צרפת¹³⁸, שהרי עכשיו זה נשתנה, דיש שם ישיבת תומכי תמימים, ולומדים שם חסידות, ומתעסקים עם "פוצו מעיינותיך חוצה"¹³⁹ –

שהם ישירו את הניגון הידוע שלהם "האדרת והאמונה", והטנקיסטים בעת מעשה גם יחלקו לצדקה.

ויהי רצון, שבקרוב ממש נבוא מ"האדרת והאמונה לחי עולמים" עד ל"התהילה והתפארת לחי עולמים",

למטה מעשרה טפחים, בשמחה ובטוב לבב, ולקבל פני משיח צדקנו בעגלא דידן.

[אח"כ חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א חבילות של דולרים לטנקיסטים שי', ע"מ לחלק לכאז"א מהנאספים שי' שני שטרות של דולר לתת אותם (או חילופם) לצדקה. בעת החלוקה ניגנו "האדרת והאמונה" (בניגון המארש הצרפתי).

אח"כ ציוה לנגן: "הָאֵפ קאַזאַק". "הושיעה את עמך". "עוצו עצה". "פרזות תשב ירושלים". "אני מאמין". "ניעט ניעט ניקאָוואָ". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

טרם צאתו התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאָוואָ".

ההתוועדות הסתיימה בשעה 1:10 לערך].

(139) ראה אגה"ק הידועה דהבעש"ט – נדפס בכש"ט (הוצאת קה"ת) בתחלתו.

(138) ראה אגרות-קודש אדה"ז ח"א (קה"ת, תש"מ. תשמ"ז. תשפ"א) ע' קניקנא. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' תנא. ובכ"מ.

ר"ד בניחום אבלים – תשמ"ח

– דער מיטעלער רבי איז געווען אַ סאָך געדרוקט ספרים – אעפ"כ דרוקט ער די ספרים, כאָטש ס'איז דאָ אַ חשש אַז דורך דערויף וועט ניט זיין די חביבות וואָס מ'האָט צו אַ דבר שבכתב, איז דאָס אויכעט כדאי. זאָל זיין בהצל[חה]³.

הנ"ל: הרבי מורה לפרסם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "און ניט נאָר מפרסם זיין דורך אַפּדרוקן אַ ספר, נאָר דערנאָך מפרסם זיין אַז ס'איז דאָ דער ספר, און אַז דער ספר געפינט זיך, קאָן מען עם באַקומען דאָרטן און דאָרטן, און כדי ס'זאָל זיין דער 'טעמו וראו כי טוב הוי' – אויך דערמאָנען אַז אין *דעם* ספר שטייט אַט דער און דער ענין, עכ"פּ אַ נקודה, אַ פרט, אַ (חסר קצת) פרט. בפשטות איז דאָס אויכעט אַן עצה אַז דורך דערויף פאַרקויפט דאָס שנעלער..."⁴.

[המשך בגיליון הבא אי"ה].

(3) = יש מכתב מאדמו"ר האמצעי - הממלא-מקום של אדמו"ר הזקן - הוא כותב שם, שאע"פ חסידים בימיו, כאשר הם מקבלים מאמר חסידות בכתב, הדבר יקר ולומדים וחוזרים [את זה] - אדמו"ר האמצעי הדפיס הרבה ספרים - אעפ"כ הוא מדפיס את הספרים, אע"פ שיש חשש שעי"ז לא תהי' החביבות שיש לדבר שבכתב, זה ג"כ כדאי. שיהי' בהצל[חה].

(4) = "ולא רק לפרסם ע"י הדפסת ספר, אלא אח"כ לפרסם שישנו הספר, ושהספר נמצא, יכולים לקבלו במקום פלוני ופלוני, וכדי שיהי' ה'טעמו וראו כי טוב הוי' - גם להזכיר שבספר זה כתוב הענין הזה והזה, עכ"פ נקודה, פרט, פרט (חסר קצת). בפשטות זוהי גם עצה שעי"ז זה נמכר מהר יותר..."

יום שני, כ"ז שבט

• האדמו"ר מדינעוו שליט"א: יש מכתב מסבי ה"מנחת אלעזר" שלימוד התניא באמריקה מביא רוח טהרה, מסתמא הרבי ראה זאת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "איז געווען אַ גוטע זאָך אַז איר וואָלט דאָס מפרסם, ניט נאָר צווישן די..."¹.

הנ"ל: זה נדפס כבר בספר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אַ ספר שטעלט מען אַמאָל אַוועק אויף אַ פּאָליצע. בשעת מ'וועט מפרסם זיין - מ'קאָן זאָגן דעם אַרט, אַז ס'שטייט אין ספר, און זאָל זיין 'אותיות מחכימות'; אָבער באַגונגענען אַז ס'איז געדרוקט אין אַ ספר, איז בימינו אלו איז אַ ספר ווערט געדרוקט און געקויפט און באַצאָלט, דערנאָך לייגט מען דאָס אַרויף אין אַ פּאָליצע."²

ס'איז דאָ אַ בריוו פון דעם מיטעלן רבי'ן - ממלא מקום פון דעם אַלטן רבי'ן - שרייבט ער דאָרט, אַז אע"פּ וואָס חסידים בימיו, איז בשעת זיי באַקומען אַ מאמר חסידות אין כתב, איז הדבר יקר און מ'לערנט און מ'חזר'ט

(1) = "הי' דבר טוב שתפרסם את זה, לא רק בין ה...".

(2) = "ספר לפעמים מניחים על מדף. כאשר יפרסמו - אפשר לומר את המקום, שזה כתוב בספר, ושיהי' 'אותיות מחכימות'; אבל להסתפק [בכך] שזה נדפס בספר, הנה בימינו אלו ספר נדפס ונקנה ושלום, [אבל] אח"כ מניחים את זה על מדף.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

לזכות

הרה"ח רז בן שרה

רעייתו מרת שירן בת עדיי' רחל

וילדיהם החיילים בצבאות ה'

מנחם מענדל בן שירן

תניא מינה בת שירן

ומשולם זושא בן שירן

שיחיו

חן

שיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

ותיכף ומי"ד ממ"ש, נאָו!